

DIPLOMADOLGOZAT

Vankó György Attila

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
Ellátásilánc-menedzsment mesterképzési szak

**Tiszaroff községi önkormányzat gazdálkodásának elemzése a
szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetés
vizsgálata alapján**

Belső konzulens: **Dr. Tóth Eszter Iлона**
egyetemi docens

Belső konzulens intézete: **Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet**

Készítette: **Vankó György Attila**

Budai Campus
2025

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	5
2.	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	7
2.1.	Magyarországi önkormányzatok	7
2.1.1.	<i>Az önkormányzatok kialakulása</i>	7
2.1.2.	<i>A helyi önkormányzatok típusai.....</i>	9
2.1.3.	<i>A helyi önkormányzatok hatáskörei</i>	10
2.1.4.	<i>A helyi önkormányzatok gazdálkodásának alapjai és jellemzői.....</i>	12
2.2.	A közétkeztetés	13
3.	ANYAG ÉS MÓDSZER	16
3.1.	Tiszaroff történelme	19
3.2.	Tiszaroff községi önkormányzat	21
3.3.	Kutatási módszerek, célok ismertetése	22
4.	EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK.....	24
4.1.	Közétkeztetés Tiszaroffon.....	24
4.2.	A Tiszaroffi Községi Önkormányzat elmúlt négy évének költségvetési kiértékelése	28
4.3.	Kutatási vizsgálatok	30
4.3.1.	<i>A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő felnőttek kérdőíve.....</i>	31
4.3.2.	<i>A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő gyermekek kérdőíve.....</i>	31
4.3.3.	<i>A Tiszaroffi Községi Önkormányzat polgármesterének személyes megkeresése.....</i>	32
4.4.	A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő felnőttek kérdőívének eredményei és kiértékelése.....	33
4.5.	A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő gyermekek kérdőívének eredményei és kiértékelése	44
4.6.	A Tiszaroffi Községi Önkormányzat polgármesterének személyes megkeresésének eredményei és kiértékelése	57
5.	KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	61
5.1.	Első hipotézis	61

5.2.	Második hipotézis	61
5.3.	Harmadik hipotézis	62
5.4.	Javaslatok.....	62
6.	ÖSSZEFOGLALÁS	64
IRODALOMJEGYZÉK.....		66
TÁBLÁZATOK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE.....		68
	Táblázat jegyzék	68
	Ábra jegyzék	68
MELLÉKLETEK.....		70
NYILATKOZATOK.....		79

1. BEVEZETÉS

A közétkeztetés az önkormányzatok egyik legfontosabb feladatai között szerepel, ezért döntöttem úgy, hogy dolgozatomban egy községi önkormányzat gazdálkodásának elemzését végzem a szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetésének vizsgálata alapján. A magyarországi önkormányzatok gazdálkodása kulcsfontosságú szerepet tölt be a települések mindennapi életében, mivel tevékenységük közvetlenül befolyásolja a lakosság életminőségét, a közszolgáltatások színvonalát és a helyi közösségek jólétét. A közétkeztetés különösen figyelemre méltó terület, mivel egyszerre lát el szociális, egészségügyi és gazdasági funkciókat. A gyermek és a felnőtt étkeztetés biztosítása nem csupán a napi szükségletek kielégítését szolgálja, hanem hozzájárul a társadalmi esélyegyenlőség, az egészséges életmód és a szociális biztonság megőrzéséhez is. Az étkeztetés megszervezése és lebonyolítása napjainkban igen költséges feladat. Az infláció hatásai, az élelmiszerárak folyamatos változása és a munkaerőpiaci kihívások mind befolyásolják a közétkeztetés költségszerkezetét és fenntarthatóságát. Mindezek következtében a helyi önkormányzatoknak folyamatosan növekvő kihívást jelent a pénzügyi egyensúly megőrzése, miközben a szolgáltatás minőségét és elérhetőségét is szinten kell tartaniuk. (Báti, 2014)

A témaválasztásom azért esett a Tiszaroffi Községi Önkormányzat gazdálkodásának elemzésére a szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetésének vizsgálata alapján, mert az önkormányzat gazdasági működése részben hasonlít a jelenlegi munkahelyem működéséhez. Naponta tapasztalom, hogy mennyire összetett feladat az ellátási rendszerek menedzsmenete, a beszerzési és költségvetési szabályok betartása, a költségek optimalizálása és a szolgáltatási szintek minőségének megőrzése. Tiszaroffot, mint települést azért választottam, mert ott nőttem fel, így nemcsak szakmai, hanem személyes érdeklődésemet is tükrözi az elhatározás, hogy megvizsgáljam a szociális és a közszolgáltatási rendszerek fejlesztésének lehetőségeit, valamint az önkormányzat gazdálkodásának gyakorlati működését.

Dolgozatom célja, hogy a Tiszaroffi Községi Önkormányzat példáján keresztül bemutassam, hogy hogyan hat a közétkeztetés a település gazdálkodására, különös tekintettel a szociális felnőtt és intézményi gyermek étkeztetést vizsgálva. A vizsgálatom során elemzésre kerülnek a tiszaroffi önkormányzat költségvetési adatai, a lakossági kérdőívek és a polgármesteri interjú eredményei, amelyek együttesen átfogó képet nyújtanak az önkormányzat gazdálkodásáról, és

a közétkeztetési rendszer működéséről, hatékonyságáról és kihívásairól. A kutatásom célja nem csupán a jelenlegi helyzet feltárása, hanem javaslatok megfogalmazása arra vonatkozóan, hogy hogyan növelhető a közétkeztetés gazdaságossága, szakmai színvonala és pénzügyi fenntarthatósága.

A dolgozatom központi kérdése, hogy miként befolyásolja a közétkeztetés finanszírozása a Tiszaroffi Községi Önkormányzat gazdálkodásának egyensúlyát és pénzügyi fenntarthatóságát, továbbá, hogy milyen különbségek mutathatók ki a szociális felnőtt és az intézményi gyermek étkeztetés között, mind költség, és mind szervezési szempontból?

A dolgozatom az alábbi három hipotézist vizsgálja:

H1: A közétkeztetés minősége és a felhasználói elégedettség egyenes arányban növekszik az önkormányzat által ráfordított költségekkel. (Kérdőívvel és személyes interjúval került sor a felmérésére.)

H2: Az intézményi gyermekétkeztetés fajlagos költsége alacsonyabb, mint a szociális felnőtt étkeztetésé, viszont így is a közétkeztetés jelentős költségterhet ró az önkormányzatra. (statisztikai források, adatbázisok vizsgálatával és személyes interjúval került sor a felmérésére.)

H3: Az önkormányzat költségvetésében a közétkeztetés finanszírozása aránytalanul magas az egyéb szociális kiadásokhoz képest, ami befolyásolja a gazdálkodás egyensúlyát. (statisztikai források, adatbázisok vizsgálatával és személyes interjúval került sor a felmérésére.)

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az önkormányzás legkorábbi formája már az ókori Görögországban megjelent, mivel a polgárok a saját ügyeiről közösségi döntést hozhattak. Viszont a modern önkormányzati rendszerek alapját Angliában hozták létre a 19. században. (Hill, 1974)

2.1. Magyarországi önkormányzatok

Magyarországon az államalapítás óta több igazgatási rendszer is működött, amelyek minden esetben az adott korszak meghatározó irányítási szerepkörét látták el. Ezek a rendszerek jellemzően az akkori politikai, gazdasági és társadalmi normákat követték és meghatározó szerepet töltek be az ország irányításában és fejlődésében.

2.1.1. Az önkormányzatok kialakulása

Az egyik első és legmeghatározóbb korszakot tekinthetjük az államalapítástól a polgári felvilágosultság kialakulásáig, amely a királyi igazgatás időszaka volt. Kezdetben a király egyszemélyben, majd később a hozzá kapcsolódó intézményekkel (a vármegye rendszerekkel) együtt gyakorolta az irányítási jogkört. Következő meghatározó korszak az 1848-as forradalom eseményei után kezdődő polgári közigazgatási rendszer időszaka, amely során létrejöttek a modernebb, centralizált minisztériumok és átalakultak a vármegyei rendszerek. A harmadik nagy átalakulás a 20. század történései folyamán következett be, amelynek kialakulásához nagy mértékben hozzájárult a szovjet befolyás. Ez az időszak volt a magyar tanácsrendszer időszaka. (Varga & Pétervári, 2020)

A négy évtizedes tanácsrendszert az 1989-1990-es rendszerváltás során felváltotta az önkormányzati igazgatás. Az 1949. évi XX. törvény (A Magyar Népköztársaság Alkotmánya) 1990. évi módosításakor a IX. Fejezet címét az „A tanácsokról”, felváltotta az „A helyi önkormányzatokról” című IX. Fejezet. Az új fejezet leírja, hogy:

- „(42. §) A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”
- „(43. §) A helyi önkormányzatok alapjogai (44/A. §) egyenlőek. Az önkormányzatok kötelezettségei eltérőek lehetnek.” (Országgyűlés, 1990)

Ezzel az Alkotmány kizárt minden, a tanácsrendszerben működő alá-fölérendeltségi viszonyt, és előtérbe helyezte a települések igazgatási és politikai szerepét, amellyel biztosította az önkormányzatok folyamatos működését. A jelenleg is alkalmazásban lévő igazgatás rendszer azóta több reformon és kiegészítésen esett át, hogy a települési önkormányzatok képesek legyenek a teljesítőképességükön túlmutató feladatokat ellátni, a mai modern kor támasztotta követelményeknek megfelelően. (Prugberger, 1993)

Magyarország Alkotmánya alapján az lett az önkormányzati rendszer elve, hogy minden település rendelkezzen saját önkormányzattal, illetve, hogy a település maga választhatja polgármesterét és képviselőtestületét. Az első magyarországi önkormányzati választás 1990. szeptember 30-ra és 1990. október 14-re esett, ami akkor még kétfordulós volt. Az így létrejött igazgatási rendszernek köszönhetően a települések önállóságot kaptak. A helyi önkormányzás joga a települések választópolgárainak kezébe került, akik négy évente, közvetlen és titkos szavazás útján önkormányzati képviselőket és polgármestert választottak. Az így megválasztott képviselőtestület a helyi önkormányzati alapjogoknak köszönhetően önkormányzati ügyekben önállóan szabályozott, a bevételekkel önállóan gazdálkodott, megállapította a helyi adók fajtáit és mértékét, illetve még sok más jogosultsága mellett rendeletet alkothatott, amely nem ütközhetett vagy írhatta felül a magasabb szintű jogszabályt. A képviselőtestület elnöke a szintén a lakosok által választott polgármester lett, aki államigazgatási feladatot és hatáskört is végezhetett. A polgármester „jobb kezévé” a munkáját segítő jegyző vált. (Előházi, 2009)

A 2010-es évben az országgyűlési választások után változtatásokat hoztak az önkormányzás területén. A politikai akadályok leküzdése után kezdetét vette a közigazgatás fejlesztése. Ennek köszönhetően a helyi közigazgatási rendszer reformálódott és alapjaiban változtatta meg az önkormányzás folyamatát. A 10-15 évvel ezelőtti jelentős tartalmi változásoknak köszönhetően, alakult ki a ma is működő önkormányzati igazgatási rendszer. Az Alkotmányt felváltotta a helyi önkormányzás alapjait törvénybe foglaló Magyarország Alaptörvénye, amely a helyi önkormányzatok korábbi alkotmányos szabályozását módosította úgy, hogy mellette meghagyta az adott települések lakóinak a helyi közügyekben történő önrendelkezési jogát. Az Alaptörvény rögzíti a főbb feladatköröket, amely a helyi közügyek intézése körében, törvény keretei között kimondja, hogy a helyi önkormányzat:

- önállóan igazgat;
- rendeletet alkot;

- határozatot hoz;
- az önkormányzati tulajdon tekintetében végzi a tulajdonost megillető jogokat;
- tervezi a költségvetését;
- önállóan gazdálkodik;
- alakítja a szervezeti és működési rendjét;
- dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről;
- saját önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetéseket és elismerő címeket alapíthat;
- felettes szervtől tájékoztatást kérhet;
- döntést kezdeményezhet, véleményt nyilváníthat;
- szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, együttműködhet más országok helyi önkormányzatával;
- további feladat- és hatásköröket gyakorol. (Nagy , 2017)

Az Országgyűlés sarkalatos törvényként fogadta el a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényt (Mötv.), amely rögzíti a települések és a megyék választópolgárainak jogát, miszerint a helyi önkormányzás őket illeti meg. E rendelkezés azt jelenti, hogy az országban a helyi önkormányzatoknak két típusát különböztetjük meg: települési és területi önkormányzatot. A különbség a helyi önkormányzatok között, hogy jogaik azonosak, közöttük nincs hierarchikus kapcsolat, azonban feladatuk és hatáskörük különbözik. (Steiner & Gyergyák, 2020)

2.1.2. A helyi önkormányzatok típusai

A két típus egyike a települési önkormányzat, amely a községekben, nagyközségekben, városokban, járásszékhelyű városokban, megyei jogú városokban, valamint a főváros kerületeiben megtalálhatók. A községek a kis lélekszámú települések, melyek a legnagyobb számban megtalálhatók Magyarországon. A községi önkormányzatok leginkább a lakosság alapvető létfeltételeit és a közvetlenül igénybe vehető közszolgáltatásokat biztosítják. Ilyen a településüzemeltetés kapcsán például a közterületfenntartás, a közvilágítás biztosítása, valamint az alapellátások terén a háziorvosi ellátás, és az alapfokú szociális ellátás. A települések következő szintje a nagyközség, amely csak cím, de nem önálló kategória. A város főként cím, amelyet a lakosságszám, a gazdasági és infrastrukturális fejlettség, a helyben elérhető szolgáltatások, valamint a térségi vonzás eredményez. A helyi önkormányzati rendszerben a városokat elsősorban az általuk ellátott feladatok köre különbözteti meg a

községektől. A járásszékhelyű város a városok egy sajátos csoportja. A járás államigazgatási egység, amely a városi funkciókon túl törvényben meghatározott közszolgáltatásokat is biztosít a teljes igazgatási területére. A megyei jogú városok törvényi kivételekkel bírnak, köszönhetően a gazdasági képességeiknek és adottságaiknak. Mindez leginkább abban nyilvánul meg, hogy a saját területükön túl a megye egészére vagy bizonyos környékére kiterjedő közszolgáltatásokat biztosítanak. Ide tartoznak a megyeszékhelyek és a megyei jogúvá nyilvánított városok is. Végül a települési önkormányzatok legmagasabb szintje a fővárosi kerületi önkormányzatok, melyek teljesen önállóan gyakorolják azokat a települési feladatokat és hatásköröket, amelyeket a törvény nem sorol a Fővárosi Önkormányzat alá. Emellett végrehajtják a településfejlesztési, településrendezési és településüzemeltetési feladatokat, amelyek nem tartoznak a főváros hatáskörébe. (Hoffman, 2021)

A helyi önkormányzatok másik típusa a területi önkormányzatok, vagyis a megyei önkormányzatok. A hatályos Möt. alapján a szerepük jelentősen átalakult. Fő feladataik a terület- és vidékfejlesztés, a területrendezés, valamint a fejlesztések összehangolása, illetve a megye egészére kiterjedő területrendezési terv elfogadása, és a területfejlesztési koncepció és program elkészítése. Sajátos jelleggel bír a Fővárosi Önkormányzat, mivel területi önkormányzat, viszont települési jelleggel is bír. Ez a kétszintű önkormányzati rendszer azért lényeges mert a Fővárosi Önkormányzat ellátja mindazokat a terület- és településfejlesztési, valamint területrendezési és településüzemeltetési feladatokat, amelyek a főváros egészét érintik vagy amelyek a fővárosnak az országban betöltött különleges szerepköréhez kapcsolódnak, továbbá ellátja a főváros egészét, több kerületét érintő helyi önkormányzati feladatokat is, még abban az esetben is, ha ezek feladatukban és hatásköreikben tekintve eltérnek. (Árvai et al., 2024)

2.1.3. A helyi önkormányzatok hatáskörei

Az önkormányzatok által ellátott tevékenységek két nagy csoportba sorolhatók: önkormányzati feladatokra és államigazgatási feladatokra. Az önkormányzati feladatok jellegük szerint lehetnek kötelezően ellátandók, illetve önként vállaltak.

A kötelező önkormányzati feladatok közé tartozik többek között:

- a településfejlesztéssel, a településrendezéssel, és a településüzemeltetéssel kapcsolatos teendők, mint például a köztemető, a közvilágítás, a kéményseprés stb. üzemeltetése;
- az óvodai ellátás fenntartása;

- a szociális családsegítő, gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások;
- az egészségügyi alapellátás;
- a kulturális szolgáltatások biztosítása, mint könyvtár, közművelődés;
- a helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, ivóvízellátás, csatornaszolgáltatás;
- a lakás- és helyiséggazdálkodás;
- a honvédelemmel, polgári védelemmel, és katasztrófavédelem összefüggő feladatok;
- a település közbiztonságának elősegítése;
- a helyi közfoglalkoztatás;
- a helyi adóval, gazdaságszervezéssel és turizmussal kapcsolatos feladatok;
- a sport, az ifjúsági ügyek, és a nemzetiségi ügyek támogatása;
- a helyi utak állapotának fenntartása és a közösségi közlekedés biztosítása;
- a település hulladékgazdálkodása;
- a távhőszolgáltatás;
- a kistermelők, őstermelők segítése. (Rámhárpné Radics, 2023)

A fentiekén túl a jogszabály további, helyben ellátható közfeladatok teljesítését is előírhatja. Törvényben meghatározott esetekben az önkormányzat állami feladatokat is átvehet.

Önként vállalt önkormányzati feladatok:

Az önként vállalt önkormányzati feladatok olyan helyi közügyekre terjednek ki, amelyeket jogszabály nem utal más szerv kizárólagos hatáskörébe. Ezen feladatok ellátása nem veszélyeztetheti a kötelező feladatok teljesítését, finanszírozásuk elsődleges forrása pedig az önkormányzat saját bevétele. (Hoffman, 2011)

Az Államigazgatási feladatok:

Az államigazgatási feladatok egy részének helyi szintű biztosítását szintén az önkormányzati szervek látják el. Ez alapján hatáskörrel rendelkezhet a polgármester, a jegyző vagy a hivatal kijelölt ügyintézője. A helyi szervek elsősorban a gyakran előforduló államigazgatási hatósági ügyek, például a szociális ellátások megállapítása, vagy a honvédelmi, polgári védelmi és katasztrófavédelmi feladatok területén töltenek be meghatározó szerepet. Az államigazgatási feladatok ellátásához szükséges költségvetési támogatást a központi költségvetés biztosítja. Míg az önkormányzati feladatoknál a támogatás jellemzően az azokkal arányban álló módon jelenik meg, addig az államigazgatási feladatok esetében kifejezett központi finanszírozás

szükséges. 2010 után az állam számos területen a korábbiaknál jelentősebb szerepet vállalt. (Balázs, 2015)

2.1.4 A helyi önkormányzatok gazdálkodásának alapjai és jellemzői

A helyi önkormányzatok bevételei alapvetően három csoportba sorolhatók. Saját bevételek, átengedett központi bevételek és állami hozzájárulások, támogatások. Saját bevételnek számít a helyi adók, a saját tevékenységből, vállalkozásból és az önkormányzati vagyon hasznosításából származó bevételek (nyereség, osztalék, kamat, bérleti díj), az átvett pénzeszközök, a törvény alapján az önkormányzatot megillető illetékek, bírságok, díjak, és az önkormányzat és intézményei egyéb sajátos bevételei. Átengedett központi bevételek, amelyek az önkormányzat döntésétől függetlenül, helyben keletkeznek, és átengedés útján kerülnek az önkormányzathoz. Felhasználásukhoz általában nem kapcsolódik kötöttség. Az állami hozzájárulások és támogatások a kötelező feladatok finanszírozásában a korábbi, szabad felhasználású normatív támogatások rendszerét felváltva a feladatfinanszírozás lett, amelyen keresztül az állami források döntő hányada jut el az önkormányzatokhoz. Jelentős bevételi tételt képezhetnek továbbá az egészségbiztosítási támogatások, amelyek 2013-tól már kizárólag az egészségügyi alapellátást érintik. A bevételi oldal bővíthető pályázati úton elnyert fejlesztési támogatásokkal, amelyek részben a központi költségvetésből, részben az Európai Unió forrásaiból származnak. (Steiner & Gyergyák, 2020)

A helyi önkormányzatok kiadásai struktúrájukat tekintve típusonként jelentősen eltérhetnek. Az elmúlt években, különösen az uniós és hazai fejlesztési források bővülésével összefüggésben, emelkedő tendenciát mutatnak a felhalmozási és tőkejellegű kiadások. További jelentős tételek a különböző közszolgáltatások biztosításához kapcsolódó működési kiadások, a lakossági juttatások, az államháztartáson kívüli szervezeteknek nyújtott transzferek, valamint az egyéb kiadások.

A helyi önkormányzatok éves költségvetésének számvetése során a bevételi oldalon megtervezendők a helyi adóbevételek, a helyi önkormányzatok, ideértve a nemzetiségi önkormányzatokat általános működéséhez és ágazati feladataihoz kapcsolódó támogatások, a központi költségvetésből származó egyéb források, valamint az EU-s programok és projektek bevételei. A kiadási oldalon rögzíteni kell az önkormányzati beruházások és felújítások kiadásait projektenként, a lakosságnak juttatott támogatásokat és szociális, rászorultsági ellátásokat, az általános és céltartalékot, továbbá elkülönítetten az EU-forrásból megvalósuló

projektek kiadásait és az ezekhez nyújtott önkormányzati hozzájárulást. Az önkormányzati hivatal nevében végzett tevékenységekkel kapcsolatos bevételeket, kiadásokat a bevételi és kiadási előirányzatok között kell megtervezni. Az adóbevételek az azt megállapító önkormányzat bevételei, amelyeket fejlesztési célokra, valamint a képviselő-testület hatáskörébe tartozó szociális ellátások finanszírozására lehet felhasználni. (Steiner & Gyergyák, 2020)

2013-tól az önkormányzati reform részeként a megmaradt feladatok új szemléletű, feladat-alapú finanszírozása került bevezetésre. Korábban az önkormányzati feladatellátást szolgáló helyben maradó és átengedett központi bevételek, mint például a személyi jövedelemadó (SZJA), az illetékek, és a gépjárműadó 60%-a már az állami feladatok megnövekedett körének finanszírozását szolgálják. A lakosságszám vagy az ellátotti létszám alapú normatív finanszírozást felváltotta a kötött felhasználású feladatfinanszírozás. A Kormány önkormányzati rendszer megújító programjának eredményeként a feladatok állam és önkormányzatok közötti újraelosztása 2012-től a megyei, 2013-tól a települési feladatok csökkenését, ezzel együtt a helyi önkormányzatoknak juttatandó támogatási források szűkülését eredményezte. (Cools & Liouville, 2021)

2.2. A közétkeztetés

Magyarországon naponta 1,5 – 2 millió ember étkezik közétkeztetésben, amihez közel 10 000 főző- és tálalókonyha működése szükséges. Emiatt a közétkeztetés nagy létszámú, összetett és többszereplős közszolgáltatásnak minősül, amelynek minősége és biztonsága kiemelt közügy. A Minőségvezérelt Közétkeztetés Programnak köszönhetően a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: NÉBIH) felügyeli, egységesíti és folyamatosan javítja a közétkeztetés élelmiszerbiztonsági és minőségi színvonalát. A 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet meghatározza a közétkeztetés táplálkozás-egészségügyi előírásait. Főbb elemei az étrendtervezés, a korcsoportos követelmények, a gyakorisági táblák és a tiltások. Az étrendtervezés legfontosabb szabálya, hogy 10 egymást követő ételmezési napon egy ételsor csak egyszer ismételhető, illetve, hogy minden főétkezésnek tartalmaznia kell állati fehérjeforrást, ami az 1-től 3 évesekig az egyik kísétkezésnek kell lennie. A napi minimumok meghatározása során a zöldség-gyümölcs és gabona arányai, a tej és tejtermék korcsoportos mennyiségei jogszabályilag elő vannak írva. A cukros üdítők és szörpök, az energiatalok, a bő zsiradékban sült ételek, a 30% feletti zsírtartalmú húsok és bizonyos zsiradékok korlátozottak

vagy tiltottak. A diétás étkeztetés is egyre fontosabb szerepet játszik, amit az orvosi, dietetikusi előírás szerint kötelező biztosítani. Az allergének jelölését az EU 1169/2011 rendelet szabályozza. (Molnár , 2020)

A 676/2020. (XII. 28.) Korm. rendeletben fogalmazták meg a közétkeztetési szolgáltatásokra vonatkozó közbeszerzések speciális szabályait. A rendelet az alábbiakat írja elő:

- Közétkeztetési szolgáltatások esetében a legalacsonyabb ár önmagában nem lehet az egyetlen értékelési szempont.
- Kötelező szerződési feltétel, hogy a beszerzett termékek összértékének aránya a közétkeztetési rövid ellátási láncból vagy helyi termékből származik. Ez 2022-től minimum 60%, 2023-tól pedig minimum 80%-ot jelent.
- A rendeletben meghatározott értékelendő szempontok közül az ajánlatkérőnek legalább hármat követnie kell. Ezek lehetnek a rövid ellátási lánc vagy hazai minőségrendszer arányának növelése, a rövid szállítási idő, az ökológiai termékek aránya, a fogyasztói visszajelzési rendszer, a plusz zöldség és gyümölcs, a teljes kiőrlésű élelmiszer gyakoriság, és a diétás étkeztetés vállalása.
- Az átláthatóság és az ellenőrzés érdekében a közétkeztetési szolgáltatást nyújtó gazdasági szereplőknek rendelkezniük kell FELIR azonosítóval. Képesnek kell lenniük 3 éven belüli hatósági minősítések benyújtására. Az ajánlatkérőnek és a közétkeztetési szolgáltatást nyújtónak szerződésbe kell foglalniuk az arányok rögzítését. A szerződés maximum 2 év időtartamra szólhat és csak egyszer hosszabbítható. A nyertes ajánlattevőnek kötelessége a nyomkövetési dokumentációjából, elektronikus úton adatot szolgáltatni a NÉBIH, valamint a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ részére. A szerződésben vállalt feltételek teljesülését kockázatbecslés alapján a NÉBIH, a táplálkozás-egészségügyi feltételek teljesülését pedig a népegészségügyi hatóság ellenőrzi.
- A NÉBIH útmutató segíti a rendelet gyakorlati alkalmazását a fogalmak, az eljárások, és a dokumentálás terén.

A közétkeztetésre is irányadó a vendéglátás és étkeztetés Jó Higiéniái Gyakorlata, amely magába foglalja a személyi és tárgyi feltételeket, a HACCP előírásait, a nyomkövetést, a tisztítás-fertőtlenítés folyamatát, és a dokumentálást. A menüsorok és ételek minősítés vizsgálatakor mintavétel, súly- és hőmérsékletmérés kerül végrehajtásra, mindez az anonimitás megőrzése mellett. Az ételek szállításánál a melegen tartási vagy éppen hűtési lánc

folyamatossága kötelező. Az érzékszervi bírálatnak pedig a tálalási időn belül kell lezárulnia. (Molnár , 2020)

Magyarországon az intézményi gyermekétkeztetés vegyes ellátási modellből tevődik össze, amit a telephelyi, intézményi konyhák, és a külső szolgáltatók működtethetnek a 2014-ben bevezetett menzareform szabályai alapján. A bevezetés kezdetben társadalmi, és intézményi ellenállásba ütközött többek között az ízpreferenciák, a kommunikáció, az ellátási lánc, és a konyhatechnológia addigi megszokott működésének megváltoztatása miatt. Mindez a szabályozás finomhangolását követelte meg. A többszereplős intézményi koordináció, a szülői-pedagógusi bevonás, a személyzeti képzések és az átállás fokozatossága segítette elő a mai állapotokat. Az etnográfiai és az interdiszciplináris vizsgálatok rámutatnak arra, hogy az iskolai étkezés a gyerekek számára a szocializációs tér helyszíne. Ez alapján az étkező kialakítás, az étkezésre rendelkezésre álló idő, a kóstoltatás, a mintakövetés, és a tanári jelenlét jelentős mértékben befolyásolja a fogyasztást és az elfogadottságot. (Varga-Nagy, et al., 2019)

Kimutatható, hogy a szokások, a családi háttérű étkezési minták és a társadalmi státusz az iskolai viselkedésben is tükröződnek. A példamutatás, hogy a felnőttek is ugyanazt eszik a gyerekekkel való közös étkezések során, a kóstoltatás, a menzabizottság, a rendszeres visszajelzések és panaszkezelések, a rendelet ismerete és kommunikációja, valamint a közösségi programok, mint az iskolagyümölcs, és az iskolatej elősegítik a fogyasztást. A pandémiás időszak alatt a szolgáltatók átmenetileg csomagolt adagokra álltak át a hozzáférhetőség fenntartása érdekében, viszont ez a hulladéknövekedés emelkedésével járt. A közszolgáltató vendéglátásban az élelmiszer-hulladék tipikus okai a porcióméret, a logisztika és időzítés, a minőség és ízlelési preferenciák nem megfelelő megválasztása és a tájékozottság és attitűd hiánya. Ahhoz, hogy ezt elkerüljük szükséges a rendszeres mérés, a típusonkénti naplózás, a visszacsatolás a menütervezéshez és a porciókontrollhoz, a dolgozói bevonás, a célkitűzés és az akcióterv. A 2023-24-es tanévben az Európai Unió jelentése szerint hazánkban 628 677 iskolás gyermek és nagyjából 322 000 óvodás gyermek kapott napi étkezést folyamatos rendszerességgel. A közel egymilliós ellátás finanszírozás döntően a hazai költségvetési forrásból történt, szigorú, rendeleti szintű táplálkozás-egészségügyi előírások mellett. (Nickel, 2024)

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálatom a Tiszaroffi Községi Önkormányzat gazdálkodásának elemzésére irányult, különös tekintettel a szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetés működésének, finanszírozásának és hatékonyságának, valamint azok költségvetési egyensúlyra gyakorolt hatásainak tekintetében. Ennek érdekében többféle adatforrást és kutatási módszert alkalmaztam, amelyek lehetővé tették az önkormányzati gazdálkodás átfogó vizsgálatát. Az önkormányzat a 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet előírásait és a HACCP követelményeit integrálja a helyi élelmezési szabályzatában, melyben kifejezetten a helyi adottságokra szabott működési és ellenőrzési keretrendet rögzíti. A szabályzat hatálya kiterjed a közétkeztetésre, valamint az élelmezési tevékenység irányításában, szervezésében és lebonyolításában részt vevő valamennyi munkavállalóra. A személyi térítési díjak kérdését külön belső szabályzatban rendezi. Az élelmezési tevékenysége két telephelyhez kötődik. A főzőkonyhához és a bölcsődei tálalókonyhához. A főzőkonyha úgy üzemel, mint raktár, előkészítő, főző, sütő és mosogatóhelyiség. A tálalókonyha a készételek átvételét, szükség szerinti hőkezelését és kiadagolását végzi. A tiszaroffi közétkeztetési ellátás az alábbi formákban történik:

- helyben fogyasztás;
- meleg étel szállítása tálalóhelyre;
- elvitel;
- valamint lakásra szállítás.

Az ellátási formák közül, egyedül a helyben történő étkezésnél minimális követelmény a kézmosási lehetőség, a nemenkénti illemhely, a megfelelő evőeszköz- és étkészlet ellátottság, illetve a bútorzat biztosítása.

A közétkeztetést végző intézmény nyújtotta lehetőségek igénybevevői több csoportot fednek le. Többek között megtalálhatók a bölcsődei ellátottak, a szociális étkeztetésben részesülők, az intézményi dolgozók és a vendégétkezők. Számukra a kiszolgálásnál elvárt a folyamatos, várakoztatás nélküli ellátás, az ételek megfelelő hőmérsékleten tartása, a tiszta eszközök használata, valamint a tálalókonyhán a só és cukor hozzáadásának korlátozása. Tiszaroffon az intézményvezető felelős az élelmezési szervezet működési rendjének szabályozásáért, a pénzügyi és gazdálkodási feltételeket biztosításáért, és az élelmezésvezető beszámoltatásáért. Az élelmezésvezető gondoskodik az étkeztetés teljes körű szervezéséről és irányításáról, a beszerzésről, a készletgazdálkodásról, a raktárkezelésről, a nyersanyag kiszabot elkészítéséről,

az étrend és az étlap megtervezéséről, a HACCP előírások aktualizálásáról és betartatásáról, valamint felügyeli az ételek elkészítését és osztását a főző- és tálalóhelyeken. Az élelmezési tevékenység folyamata a Tiszaroffi Községi Önkormányzat főzőkonyhájánál a tervezéstől a beszámolásig jól dokumentált, standardizált láncot alkot:

1. Anyagszükségleti tervezés: A nyersanyagszükséglet mértékét az arra vonatkozó norma és a tervezett élelmezési napok szorzataként számolják ki. A volumenbe az összes ellátási forma beletartozik.
2. Beszerezés: Általában beszerzési terv alapján, de bizonyos esetekben anélkül készül. A beszállítói kör a nagy- és kiskereskedőkből, termelőkből és östermelőkből, illetve az önkormányzat saját termeléséből áll. Saját alapanyag előállításakor az intézmény termelési jegyzéket készít.
3. Áruátvétel: A beszállítóktól érkezett árukról, a szállítólevél alapján, mennyiségi és minőségi ellenőrzés történik. Amennyiben eltérés van, úgy jegyzőkönyvezés vagy akár az átvétel megtagadása szükséges.
4. Raktározás: Az átvett árut elkülönített szárazáru-, földesáru-, tej- és hús-hűtőkben, mélyhűtőkben kell tárolni. A szabályozás szerint bármiféle árut tilos a földre helyezni, nagy kiszereletet raklapon kell tartani, illetve külön hűtő kell a húsoknak és külön a tejtermékeknek.
5. Étrend- és étlaptervezés: Az élelmezésvezető heti bontásban tervezi meg, hogy mi szerepeljen az étlapon, illetve számolja ki, hogy minden étkezésnél mekkora az energia, a zsiradék, a telített zsírsav, a fehérje, a szénhidrát, a cukor és só bevitel. A kész étlapon fel kell tüntetni az egyes ételekben található allergéneket is.
6. Napi létszám megállapítás: A leadott jelentkezések alapján az élelmezésvezetőnek el kell készítenie az „étkezők nyilvántartását”, az adott nap tényleges igénybevevői körére, amelyből kiszámíthatók a felhasználandó alapanyag mennyiségek.
7. Anyagkiszabás: A tárgynapot megelőző nap tizenkettő óráig kell elkészíteni a nyersanyag kiszabati ívet, amely tartalmazza a pontos megnevezéseket címke szerinti azonosítással, a mennyiségeket és a számításhoz használt adatbázist.
8. Előkészítés: A zöldség és a hús előkészítésének legfontosabb szabálya, hogy elkülönült helyen, illetve, hogy a húsok darálása, szeletelése, darabolása csak közvetlenül a felhasználás előtt történhet.
9. Főzés, hőkezelés és mintavétel: Az ételek elkészítése receptek alapján, a napi létszámból kiszámolt, előre meghatározott mennyiségekkel történik. Minden elkészült

ételféleségből a HACCP előírásai szerint az osztás előtt mintát kell levenni és hűtött térben kell tárolni.

10. Hőn tartás és szállítás: A higiénés követelményeknek megfelelő járművel és eszközökkel történhet.
11. Tálalás és kiadás: Minden főző- és tálalóhelyen kötelező az adagolási útmutató kifüggesztése. Az útmutató szerinti adagot minden fő részére biztosítani kell.
12. Takarítás, mosogatás, hulladékkezelés: Minden esetben kötelező a napi takarítás és a heti nagytakarítás, amely az önkormányzat főzőkonyháján a pénteki nap. Külön figyelmet kell fordítani még a tisztítószeres elkülönített tárolására és az ételmaradékok elkülönített gyűjtésére és kezelésére. (Kujáni et al., 2020)

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat főzőkonyhája a felnőtt ellátás mellett a falu bölcsődei ellátását is végzi, ahol a napi két fő és két kísétkézéssel az energiaszükséglet 75%-át kell biztosítani a gyerekek számára. Az ételeknek tartalmaznia kell állati eredetű fehérjeforrást minden főétkészésben és az egyik kísétkézésben is. Az étrendek összeállításánál a változatossági mutató (V) (1. ábra) nyomon követése kötelező, mivel a kétszer tíz egymást követő ételmezési nap meleg étkezéseire számított V nem lehet 60 alatti, 60–80 között elfogadható, 80 felett jó minőségű. A szezonális és a friss, természetes nyersanyagok előnyben részesítése alapelvek, a poralapú és félkész termékek használata viszont csak korlátozottan megengedett. (Ivancsóné & Kórmíves, 2020)

1. ábra: Változatossági mutató

(Forrás: 2. sz. melléklet, A rendszeres étkezést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó táplálkozás-egészségügyi ajánlás közétkeztetők számára, Országos Tisztifőorvosi Hivatal, 2011)

$$V = \frac{\text{leves } f + \text{hús } f + \text{főzelék } f + \text{köret } f}{\text{leves } e + \text{hús } e + \text{főzelék } e + \text{köret } e} \times 100$$

ahol V= változatossági mutató, f= félésegek száma, e= előfordulások száma

Az intézmény beszerzései a számlák és a szállítólevelek alapján kerülnek rögzítésre az értékforgalmi gyűjtőben. Emiatt kötelező a folyamatos analitikus készletnyilvántartás a raktári fejlappal. A FEUVE keretrendszer szerint az ételmezésvezető folyamatosan monitorozza a teljes folyamatot, a kockázati pontokat, mint például a személyi, a tárgyi, a dokumentációs és a

technológiai hibákat azonosítja, a vezetés felé háromhavonta értékeli és beszámol, különös tekintettel az élelmezési normától való eltérésekre. Folyamatosan ellenőrizendő a munkavédelmi és a tűzvédelmi megfelelés, a HACCP előírások betartása és betartatása, a gépek és az eszközök használata, és a nyilvántartások pontossága. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat főzőkonyhája egyszerre szolgál ki gyermekintézményi és szociális felnőtt étkeztetést ezért, a folyamatok komplexitása, mint például a több telephely, a több szolgáltatási forma és az eltérő korcsoportú igények miatt, tökéletesen alkalmas a hatékonyság, a minőség és a gazdaságosság háromszögének elemzésére. A standardizált dokumentációk, mint az étlap, az adagolási útmutató, az anyagkiszabás, az értékforgalmi gyűjtő, és a normakövetés lehetővé teszik a folyamatok mérhető összevetését és a beavatkozási pontok azonosítását. (Csajbókné & Tátrai-Németh, 2023)

3.1. Tiszaroff történelme

Tiszaroff, ahogyan az a település nevében is benne van a Tisza folyó mellett található. Történelme során többször változott földrajzi elhelyezkedése, de jelenleg Kisköre alatt, Szolnok felett, a Tisza bal partján, annak 379,5 – 381,7 folyamkilométerénél fekszik. 2024. január 1-jén az 1544 lakost számláló település már több mint 750 éves múltra tekint vissza, de már sokkal az alapítása előtt élhettek emberek a területen, mivel a régészeti feltárások során az őstörténeti leletektől, a bronzkori eszközökön át, a római urnákig találtak erre utaló tárgyakat. A falu elnevezése is a történelmi időkhöz köthető. Tisza, mivel a Tisza folyó partján fekszik és Roff, mivel a nyelvi hagyományok és a népmondai elemek alapján úgy tartják, hogy itt táborozott Rof vezér, Attila hun vezér nagybátyja és Buda vezér testvére. Arany János is megírta Buda halála című művében, hogy: „*Már Keveházába Bendeguz megtére, Rof is oda szállott, jó Buda testvére.*”

Az első fennmaradt, a település nevét említő okirat az 1323-as adóösszeírás volt, melyben a középkori település ekkor már lakott helyként szerepel. A település gazdagságát leginkább a török hódoltság és Habsburg uralkodás idején készült 1571. évi szolnoki török defter (adóösszeíró) számvetése szemlélteti, miszerint Szolnok város 38 házzal és egy templommal szerepel az összeírásban, viszont Roff falu akkoriban 43 házból és egy templomból állt. Sajnos a későbbi időszakok negatív hatással voltak a településre. A háborús hatás, a hadseregvonulások tönkretették a térséget. 1683-ban Giraj kán, a krimi tatár lovassereg vezére kétszer is átvonult a területen ezzel felégetve Roffnak a régi települését. A török hódítás után a visszatérő lakosság

új helyszínen, a település mai földrajzi helyén építette újjá otthonát. Az új település Rákóczi Ferenc birtokához tartozott, aki a hadjárataihoz folyamatosan toborzott a lakosság soraiból. (Cseppentő , 1971)

A 18. században a földesúri birtokosok rendelkeztek a területen élő jobbágyok felett. Tiszaroffon a Borbély család kapta ezt a kiváltságot. Nekik köszönhető a környező mezőgazdaság fellendítése és a település fejlesztése. A 19. század közepén Tiszaroff fejlődésének legnagyobb fordulópontja a Tisza szabályozása volt. A határ nagy része akkoriban többször víz alá került, ezért az ármentesítés és a belvízlevezetés döntő kérdéssé vált. A vízszabályozás országos programja a töltésrendszer szűkítésével és a folyó összefogásával kívánta csökkenteni az árvizek tetőzését és a belvizek kezelését.

Tiszaroff 1900 körül érte el lakosságát tekintve a csúcst, több mint 4000 fővel. Ezt követően tartós csökkenés indult, amely a mai napig folyamatos. A gazdaságban a helyi gőzmalom és a dohánytermelés, dohánybevéltás adott tömeges foglalkoztatást. A dohánybevéltó a század elején országos viszonylatban is az egyik legjelentősebb hivatal volt. Viszont a világháborúk nyomai nem kerültk el a települést. Mind az első világháborúban, mind a második világháborúban szolgáltak hősieen tiszaroffi lakosok. A második világháború után Tiszaroff a szocialista modernizáció tipikus pályáját járta be. A rendszerváltás után a település népességcsökkenése folytatódott. Bár a Tisza menti fekvésből adódó természeti és turisztikai lehetőség (ártéri erdők, holtágak, horgászturizmus) adott volt és ezek fokozatosan felértékelődtek, ettől függetlenül a település nem kapott kellő figyelmet és elhanyagolódott. Az állami támogatások elmaradása, a munkahelyek hiánya, illetve a megépült főutak, amelyek elkerültk a falut hozzájárultak a lakosság csökkenéséhez. A 21. század elején a térség országos figyelmet kapott az új árvízvédelmi koncepció miatt. A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése keretében 2005 és 2008 között megépült, majd 2009-ben átadták a tiszaroffi árapasztó tározót, amely azóta is a szakmai figyelem tárgya. (OECD, 2008)

Mára Tiszaroff a horgászok, és a pihenni vágyók „paradicsomává” vált. A kis lélekszámú település a környező falvakhoz képest fokozatosan fejlődik és tudatosan építi turisztikai, közösségi és alpinfrastruktúráját, miközben óvja természeti és kulturális örökségét. A vízparti környezetre és a csendes falusi életmódra épülő kínálatot elősegíti a folyamatosan bővül szálláshelyek, a kiegészítő szolgáltatások, mint például a vendéglátás, a kerékpár- és csónakkölcsönzés, illetve a helyi termékek értékesítése. A közösségi programok és kisebb

kulturális rendezvények erősítik a település identitását és hozzájárulnak az egész éves látogatottság növeléséhez. Az önkormányzat és a polgármester fejlesztési lépései a közterületek rendezésére, a belső úthálózat és a közvilágítás állapotának javítására, a közösségi terek, a játszótér, a park, és a rendezvényter funkcionális megújítására, valamint a környezetbarát közlekedési kapcsolatok, gyalogos és kerékpáros útvonalak erősítésére irányulnak. Emellett hangsúlyos a közszolgáltatások megbízhatósága, amelyek a helyi lakosság életminőségének javítását szolgálják, és közvetve a település vonzerejét is növelik. A fejlődés ugyanakkor kihívásokkal jár, mivel a szezonitásból fakadó ingadozó forgalom, a szűkös humán- és pénzügyi erőforrások, valamint az elvándorlás mérséklése hosszabb távú, partnerségen alapuló megoldásokat igényel. Tiszaroff stratégiája ezért a fenntartható turizmus elveire, a helyi vállalkozások és civil szervezetek bevonására, a szomszédos településekkel való együttműködésre és a pályázati források célzott felhasználására épül.

3.2. Tiszaroff községi önkormányzat

Tiszaroff a Tiszafüred – Kunhegyesi-sík nyugati peremére, a Tisza kanyarulatára esik. A település területe 52,49 km², a környező művelési területek, erdők, árterek és legelők nélkül. 2025. január 1-jén a lakosság szám 1522 fő volt, ami alapján a népsűrűség 29 fő/km². A közigazgatási besorolása község és irányítószámának az 5234-et kapta. (KSH, 2025)

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat első ülésére 1990. október 12-én pénteken, délután három órakor került sor. A hivatal nagytermében megrendezett alakuló ülésen döntöttek többek között az Ügyrendi Bizottság tagjairól, a polgármesteri munkaviszony típusáról, a polgármester munkabérének, illetve tiszteletdíjának megállapításáról, az alpolgármester személyéről, a pénzügyi-ellenőrző bizottság tagjairól, a megyei közgyűlés tagjainak és küldötteinek megválasztásáról, és a jegyző kinevezéséről. Az alakuló ülésen részt vett a megválasztott polgármester, aki egyben a képviselő testület elnöki posztját is betöltötte, illetve mind a kilenc képviselő. Meghívottakként jelen volt még 22 fő. Az ülésen 8 napirendi pontot tárgyaltak, melyeket megvitatás után szavazásra bocsátottak. Az ülésen részt vett Dr. Szabó Lajos országgyűlési képviselő is, aki köszöntötte az új önkormányzatot. (Tiszaroffi Önkormányzati Képviselőtestület, 1990)

Jelenleg a tiszaroffi községi önkormányzat igazgatásügyileg a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Kunhegyesi járáshoz tartozik. Élén a már második mandátumát töltő Polgármester

Asszony áll, aki független polgármesterként vezeti a falut. Az önkormányzat a területi adottságai által működtet több helyi közszolgáltatást is, amelyeknek köszönhetően munkahelyeket teremt és növeli a turizmust. Ilyen sajátos helyi szolgáltatás például a Tiszaroff és Tizasüly közötti kompátkelő, amely évszaktól függően menetrend szerint üzemel és viszi át az arra járókat a Tiszán, természetesen a révésznek megfizetett viteldíj ellenében. A turisztikai kínálat fókuszában a vízparti rekreáció és a horgászat áll. A kultúra és a közösségi élet bázisa a falu könyvtára, amely információs és közösségi térként is szolgál. A településen rendszeresen tartanak hétvégi helyi termelői vásárt és egyéb rendezvényeket a lakosság és az ide látogatók számára. A település a Tisza menti fekvésére és a kapcsolódó szolgáltatásokra építi vonzerejét.

3.3. Kutatási módszerek, célok ismertetése

Dolgozatomban a Tiszaroff Községi Önkormányzat gazdálkodási rendszerének elemzését végzem a szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetés ellátási láncának összehasonlító gyakorlatán keresztül. Céloom feltárni a tervezés, beszerzés, előállítás, szállítás, és visszaküldés folyamatait, a költségprofil és a táplálkozás-egészségügyi megfelelés közötti összefüggéseket, az eltérések okait, valamint azokat a javítási pontokat és beavatkozásokat, amelyek növelik a szolgáltatás szintjét és csökkentik a teljes kiszolgálási költséget. A feltett kérdéseimet 3 féle vizsgálati módszerrel szerzett adatok vizsgálatával válaszoltam meg.

a, statisztikai források és adatbázisok vizsgálata: Rendelkezésemre álltak a Tiszaroffi Községi Önkormányzat gazdálkodásáról szóló dokumentumok, melyeket az önkormányzat köteles 5-10 évig megőrizni az irattárában, illetve a Főzőkonyha adminisztrációs irodájában lévő étlapok, menüciklusok, hőmérséklet rögzítő lapok, panasznyilvántartások, nyersanyag-kiszabati ívek, értékforgalmi gyűjtők, anyagfelhasználási összesítők, étkezők nyilvántartása, ételminta-naplók, FEUVE és HACCP ellenőrzési jegyzőkönyvek. A pénzügyi és adminisztratív adatokat a hivatal pénzügyi referensétől kapott dokumentumok (zárszámadási rendeletek, éves költségvetések, főkönyvek, szerződések, költséghelyek, kiadások, havi beszerzési számlák, beszállítói listák) alapján vizsgáltam.

b, személyes interjú: A Tiszaroffi Községi Önkormányzat polgármesterét kérdeztem arról, hogy hogyan gazdálkodik az intézmény a közétkeztetés terén. Ezt előre összeegyeztetett személyes interjúval bonyolítottam le.

c, kérdőíves adatgyűjtések: Megkérdeztem a főzőkonyhán étkező felnőtteket, nyugdíjasokat, és dolgozókat arról, hogy mekkora az elégedettség a közétkeztetéssel kapcsolatban, illetve, hogy mennyire tartják elfogadhatónak a napi ételadagok árát. A gyermekétkezésben résztvevő iskolás diákok és a bölcsődei gyerekek szülei is töltötték ki kérdőívet az összehasonlító adatok megszerzése céljából. Ehhez két (Szociális felnőtt és Intézményi gyermek) rövid kérdőívet állítottam össze a Google Workspace-ben készített űrlap segítségével. A kapott adatokat elemeztem ki és hasonlítottam össze.

Külön kitértem a kérdőívben az igénybevétel módjára, az elégedettségre, a hozzáférhetőségre, az ellátás minőségére, az ár-érték arányra, a diétás igényekre, és a visszajelzésekre. A kérdőívben mértem fel, hogy az önkormányzat által nyújtotta közétkeztetést milyen szándékolt (elérhetőség, megfizethetőség, biztonság) és nem szándékolt (késés, minőségromlás, diéták hiányos biztosítása, pazarlás) hatásokkal járhatnak. Kérdőívem célja annak felkutatása, hogy a közétkeztetésben résztvevők befolyásolják-e az önkormányzat gazdálkodását.

Kutatásom az alábbi három hipotézisre keresi a választ:

H1: A közétkeztetés minősége és a felhasználói elégedettség egyenes arányban növekszik az önkormányzat által ráfordított költségekkel. (Kérdőívvel és személyes interjúval került sor a felmérésére.)

H2: Az intézményi gyermekétkeztetés fajlagos költsége alacsonyabb, mint a szociális felnőtt étkeztetésé, viszont így is a közétkeztetés jelentős költségterhet ró az önkormányzatra. (statisztikai források, adatbázisok vizsgálatával és személyes interjúval került sor a felmérésére.)

H3: Az önkormányzat költségvetésében a közétkeztetés finanszírozása aránytalanul magas az egyéb szociális kiadásokhoz képest, ami befolyásolja a gazdálkodás egyensúlyát. (statisztikai források, adatbázisok vizsgálatával és személyes interjúval került sor a felmérésére.)

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

A három hipotézisem mindegyike az önkormányzat gazdálkodásával kapcsolatos. Jelenleg Magyarországon, amikor egy önkormányzat közétkeztetési szolgáltatást nyújt, nem válogathat a személyek között, akik igénybe kívánják azt venni, hogy kit lát el és kit nem. Az igénylők mindegyikét egyforma jogok kell, hogy megillessék. Az igénylőknek pedig kötelezettségük keletkezik a szolgáltatás költségtérítését és felhasználását illetően. A két fél közötti viszonyok állapotának felmérésére és azok hatásainak kimutatása érdekében önálló kutatási módszert alkalmaztam.

4.1. Közétkeztetés Tiszaroffon

Tiszaroff közétkeztetési feladatait az önkormányzati fenntartású Tiszaroffi Bölcsőde és Főzőkonyha látja el, amelynek főzőkonyhája és szakmai egysége az önkormányzat mögötti épületben működik. Az intézmény önállóan működő költségvetési szervként végzi a feladatellátást és a község teljes közigazgatási területét kiszolgálja. Az intézmény alaptevékenységei:

- a gyermekek bölcsődében és mini bölcsődében történő ellátása;
- a gyermekétkeztetés bölcsődében, fogyatékosok nappali intézményében;
- a munkahelyi étkeztetés gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben;
- az intézményen kívüli gyermekétkeztetés;
- a gyermekétkeztetés köznevelési intézményben;
- a munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben;
- a szociális étkeztetés;
- és a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás.

A főzőkonyha típusát tekintve önkormányzati szociális konyhának minősül, aminek a befogadóképessége 100 fő. A napi kapacitása legfeljebb 300 adag étel elkészítését teszi lehetővé. A működésének jogszabályi háttere a gyermekvédelmi és szociális törvényekre, valamint az élelmiszerláncfelügyeleti, a vendéglátóipari és a munkavédelmi előírásokra épül. A szolgáltatási paletta négy fő elemből áll. Ezek a gyermekétkeztetés (bölcsőde, köznevelési intézmények, intézményen kívüli gyermekétkeztetés), szociális étkeztetés, felnőtt munkahelyi étkeztetés (szabad kapacitás esetén) és vendégétkeztetés. A gyermekétkeztetést, akár kedvezményesen is, a szülő vagy törvényes képviselő kérelem útján igényelheti az

intézményvezetőnél. Az ebédet külön, napközbeni ellátás keretében is lehet kérni. A szociális étkezést a helyi rendelet szerinti rászorultság alapján igényelhetik kérelemmel és jövedelemigazolással a szociálisan rászorulóknak. Az intézményi térítési díjakat (1. táblázat) a képviselőtestület rendeletben és határozatban állapítja meg. A díj beszedésének feladata az intézményvezetőt terheli. Az igénybevétellel és a térítési díj megállapításával összefüggő adminisztratív teendőket az intézményvezető és a főzőkonyha szakmai vezetője közösen végzik. (Lovas & Cseh-Zelina, 2024)

1. táblázat: A tiszaroffi közétkeztetés rendeletben meghatározott jelenlegi térítési díjai

(Forrás: 1. sz. melléklet a Tiszaroff Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2023. (V. 10.) önkormányzati rendeletének)

Megnevezés	Étkezés típusa	Térítési díj nettó (Ft/adag)	Nyersanyag nettó ár (Ft/adag)
Vendégebéd	ebéd	470	470
Szociális	ebéd	470	470
Iskola	tízórai	195	195
	ebéd	395	395
	uzsonna	200	200
	Összesen	790	790
Óvoda	tízórai	185	185
	ebéd	320	320
	uzsonna	140	140
	Összesen	635	635
Bölcsőde	reggeli	220	220
	tízórai	55	55
	ebéd	240	240
	uzsonna	150	150
	Összesen	665	665

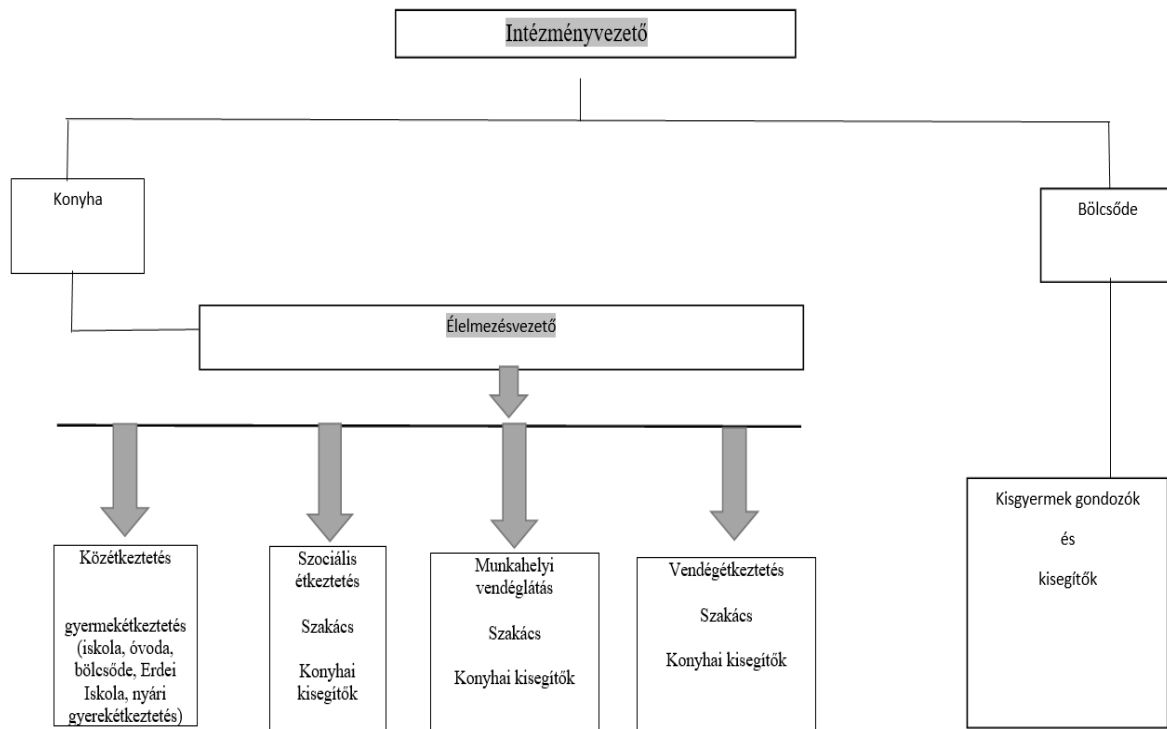
A közétkeztetést végző főzőkonyha szervezeti és működési szabályzata leírja, hogy az intézmény számára a jogszabályokban, a testületi döntésekben megfogalmazott feladatokat és hatásköröket, a szervezeti és működési előírásoknak megfelelően kell alkalmazni, amely kiterjed az intézmény vezetőjére, a szervezeti egység dolgozóira, és az intézmény szolgáltatásait igénybe vevőkre. Az intézmény élén az intézményvezető áll, a konyhai szakmai irányítást pedig az ételmezésvezető látja el. Az ételmezésvezető felel többek között az étlap tervezéséért, a konyha üzemeltetéséért, a HACCP előírások betartásáért és betartatásáért, a beszerzések megszervezéséért, a minőség és adagolás felügyeletéért, a létszámjelentésekért, valamint a konyhai dolgozók munkájának irányításáért és higiénés munkavédelmi ellenőrzéséért. Az

élelmezésvezető felelőssége kiterjed még az élelmezési norma betartására, a raktárkezelésre és a megrendelések szabályszerű lebonyolítására is. (Kiss, et al., 2019) A beszállítói kör kiválasztása a gazdasági vezetéssel együttműködésben történik, mivel a beszerzési árakat folyamatosan figyelemmel kell kísérni a gazdálkodás és költségvetés miatt. A menütervezés a korszerű táplálkozási elvekhez és a kötelező tápanyagszükségletekhez illeszkedik, de kalkulálni kell az alapanyag árváltozások okozta nehézségekkel is. Az élelmezésvezető a főzést megelőző legalább egy héttel korábban állítja össze az étlapot, miközben a bölcsődeorvossal és az intézményvezetővel együttműködésben két hétre előre is terveznek. A jogszabályi és az élelmiszerbiztonsági követelményeket, illetve a gyakorlati megvalósítás biztosítását a konyhatechnológiai rend, az ételminták előírás szerű kezelése és a dokumentációs fegyelem fenntartásával végzik. Az üzemeltetés során rögzített higiéniai és működési feltételek megszabják, hogy a konyhán egyszerre legfeljebb 300 adag étel készíthető, hogy évente legalább két alkalommal megelőző rovar- és rágcsálóirtást kell végezni, a zárt hulladékgyűjtést és rendszeres elszállítást meg kell szervezni, a dolgozók személyi és munkaköri alkalmasságát igazolni szükséges, a szakhatósági hozzájárulásnak helyben rendelkezésre kell állnia és az esetleges ellenőrzés során azt fel kell tudni mutatni, és hogy a tevékenység változását vagy megszűnését az illetékes népegészségügyi hatóság felé be kell jelenteni. (Ifj. Süllős, 2010)

A közétkeztetést végző intézmény (2. ábra) önállóan működő költségvetési szerv, amely az önkormányzat által előírt pénzügyi kerettel gazdálkodhat. Az intézmény gazdálkodásával, ezen belül kiemelten a költségvetés tervezésével, végrehajtásával, az intézmény kezelésében lévő vagyon hasznosításával összefüggő feladatok, hatáskörök szabályozása, a jogszabályok és a fenntartó rendelkezéseinek figyelembevétel, az intézmény vezetőjének a feladata. A számláit, bizonylatait az önkormányzati hivatal kezeli és tartja számon. A gazdálkodási és ügyviteli rend az önkormányzati keretekhez illeszkedik, így a kötelezettségvállalásra és utalványozásra a főzőkonyha esetében a polgármester asszony kap megbízást. Az ellenjegyzést és érvényesítést az önkormányzati hivatal pénzügyi-számviteli munkatársai végzik. (Kelemen, 2023)

2. ábra: A Tiszaroffi közétkeztetést végző intézmény szervezeti ábrája

(Forrás: 1. sz. melléklete a Tiszaroffi Bölcsőde és Főzőkonyha Szervezeti és Működési Szabályzatának, 2017)

A szervezeti ábra (2. ábra) alapján, az irányítási hierarchia élén az intézményvezető áll, aki a teljes ellátási rendszer működéséért és a személyi és gazdasági döntésekért felel. Az intézményen belül két fő egység különül el. A konyha és a bölcsőde eltérő feladatköröket látnak el, viszont működésük szorosan összefügg egymással. A konyha tevékenységét az élelmészvezető irányítja, aki a közétkeztetés szakmai és szervezési felelőse. Az élelmészvezető alá az alábbi négy fő ellátási terület tartozik:

- közétkeztetés (iskola, óvoda, bölcsőde, erdei iskola, nyári gyerekétkeztetés);
- szociális étkeztetés;
- munkahelyi vendéglátás;
- vendégétkeztetés.

Ezekhez a munkaterületekhez a szakácsok és a konyhai kisegítők tartoznak, akik az operatív feladatokat látják el. A bölcsődei egység külön szakmai részleget képez, ahol a kisgyermekgondozók és a kisegítők végzik az ellátási és gondozási munkákat, ugyanakkor az étkeztetési szolgáltatást a központi konyha biztosítja számukra.

4.2. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat elmúlt négy évének költségvetési kiértékelése

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat pénzügyi mérlegének vizsgálata során jól látható, hogy a gazdálkodás az állami támogatásoktól és a normatív forrásoktól függ. A 2021-24-es évek közötti időszakban a bevételi oldal stabilitást mutatott, azonban az egyes bevételi jogcímek aránya és nagysága számottevően módosult. Az alábbi táblázat (2. táblázat) a legfontosabb bevételi sorokat és azok változását mutatja be:

2. táblázat: Az önkormányzati bevételek alakulás 2021-2024 közötti időszakban

(Forrás: 11. melléklet a(z) 6/2025. (V.29.) Tiszaroffi önkormányzati rendelethez)

Bevételi jogcím	2021 (Ft)	2022 (Ft)	2023 (Ft)	2024 (Ft)	Változás 2021-2024 (%)
Önkormányzat működési támogatásai	168 373 746	184 298 257	240 851 100	256 808 905	+52%
Működési támogatások ÁH-ból	100 239 973	80 864 192	90 468 311	88 178 658	-12%
Felhalmozási támogatások ÁH-ból	21 832 549	231 125 694	160 155 033	10 716 751	-51%
Közhatalmi bevételek	14 483 356	15 574 950	18 714 182	11 134 515	-23%
Működési bevételek (díjak, szolgáltatások)	9 943 451	13 371 030	13 593 115	15 555 504	+56%
Működési célú átvett pénzeszközök	1 610 050	863 710	804 348	2 682 844	+67%
Költségvetési bevételek összesen	316 483 125	529 277 439	524 606 089	385 077 177	+22%
Finanszírozási bevételek Összesen	235 840 855	42 839 389	238 041 160	351 663 849	+49%
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	552 323 980	572 116 828	762 647 249	736 741 026	+33%

A 2. táblázatban lévő bevételek adataiból jól látható, hogy az önkormányzat pénzügyi helyzete az elmúlt időszakban kiegyensúlyozott volt, azonban a bevételek szerkezetében megfigyelhető arányeltolódások voltak. Míg 2021-ben a működési támogatások domináltak, addig 2022-ben és 2023-ban a felhalmozási támogatások ugrásszerűen nőttek a fejlesztési célú pályázatoknak köszönhetően. A 2024-es évben ugyan visszaesett a beruházási források volumene, azonban a működési bevételek és a központi támogatások továbbra is biztosították az önkormányzat gazdálkodásának stabilitását.

A gyermekétkeztetés támogatása 2021-ben mindössze 6,8 millió forint volt, amely 2023-ra több mint hatszorosára, 42,3 millió forintra emelkedett, majd 2024-ben 40,1 millió forinton stabilizálódott. Ez a működési támogatások 15-18%-át jelenti, ami egyértelműen jelzi a közétkeztetés gazdasági jelentőségét az önkormányzat működésében. A közétkeztetésre fordított támogatások dinamikusan változása a 3. táblázatban látható.

3. táblázat: A gyermekétkeztetés támogatásának alakulása 2021-2024 közötti időszakban

(Forrás: 11. melléklet a(z) 6/2025. (V.29.) Tiszaroffi önkormányzati rendelethez

Év	Gyermekétkeztetési támogatás (Ft)	Működési támogatások összesen (Ft)	Arány (%)
2021	6 881 580	168 373 746	4,1%
2022	5 211 630	184 298 257	2,8%
2023	42 327 408	240 851 100	17,6%
2024	40 143 380	256 808 905	15,6%

A gyermekétkeztetés támogatása kiemelkedő mértékben nőtt, ami jól érzékelteti a közétkeztetés súlyát az önkormányzati gazdálkodásban. A közétkeztetés tehát nemcsak szociális, hanem pénzügyi szempontból is stratégiai fontosságú terület, amely tartósan meghatározza a település gazdálkodásának szerkezetét és egyensúlyát.

Az önkormányzat gazdálkodásának egyik meghatározó intézménye a Tiszaroffi Bölcsőde és Főzőkonyha, amely a település közétkeztetésének központi szereplője. A főzőkonyha látja el a bölcsődei, óvodai, iskolai és a szociális felnőtt étkezéseket, valamint a házhoz szállítást. A 2021-2024 közötti időszak pénzügyi adatai (4. táblázat) alapján jól látható, hogy az intézmény gazdálkodása stabil.

4. táblázat: A Tiszaroffi Főzőkonyha bevételi és kiadási egyensúlya 2021-2024 közötti időszakban

(Forrás: 11. melléklet a(z) 6/2025. (V.29.)Tiszaroffi önkormányzati rendelethez)

Év	Bevétel összesen (Ft)	Kiadás összesen (Ft)	Egyenleg (Ft)
2021	52 496 000	52 340 000	+156 000
2022	63 820 000	62 940 000	+880 000
2023	64 950 000	64 140 000	+810 000
2024	71 400 000	71 100 000	+300 000

A főzőkonyha működése minden évben minimális, de pozitív egyenleget mutat, ami valószínűsíthetőleg a tudatos költséggazdálkodásnak és az önkormányzati támogatásnak volt köszönhető. A bevételek főként a gyermek étkeztetés és a szociális étkeztetés térítési díjaiból, valamint az állami normatív támogatásokból származtak. A kiadási oldalon a személyi juttatások, a dologi kiadások és az energiafelhasználás tették ki a legnagyobb hányadot. A pénzügyi adatok jól tükrözik, hogy a közétkeztetés nem csak szociális feladat, hanem önálló gazdasági egységként is jól működő intézmény, amely képes a rendelkezésre álló forrásokat hatékonyan kezelni.

Az 5. táblázatban szereplő adatok jól szemléltetik, hogy a közétkeztetés kiadásai folyamatosan növekedtek, ugyanakkor a százalékos arányuk az összkiadáson belül enyhe csökkenést mutat, ami azt jelenti, hogy az önkormányzat más területeken is bővítette a kiadásait.

5. táblázat: A Tiszaroffi Községi Önkormányzat kiadásainak alakulása 2021-2024 közötti időszakban

(Forrás: 11. melléklet a(z) 6/2025. (V.29.) Tiszaroffi önkormányzati rendelethez)

Év	Önkormányzati kiadások összesen (Ft)	Közétkeztetés kiadásai (Ft)	Arány az összes kiadáson belül (%)
2021	482 200 000	52 340 000	10,9%
2022	539 800 000	62 940 000	11,7%
2023	651 300 000	64 140 000	9,8%
2024	737 600 000	71 100 000	9,6%

A közétkeztetés finanszírozása továbbra is jelentős költséghányadot képvisel, 2024-ben például közel 71,1 millió forint volt, ami jól mutatja a szolgáltatás pénzügyi súlyát a település gazdálkodásában. A kiadási szerkezet részletes vizsgálata rávilágít arra is, hogy az energiaárak, a munkaerőköltségek és az infláció együttesen okozták a legnagyobb terhelést az önkormányzat költségvetésére nézve, miközben a szolgáltatás színvonalát a helyi igényeknek megfelelően fenn kellett tartani.

4.3. Kutatási vizsgálatok

A vizsgálatom kiterjedt mind a szociális felnőtt, mind az intézményi gyermek közétkeztetés területére, különös tekintettel a költségek, a hatékonyság és a lakossági elégedettség összefüggéseire. A kutatásom során a költségvetési dokumentumok elemzését, kérdőíves

felméréseket és személyes interjút alkalmaztam az összetett rendszer gyakorlati szempontú elemzésére.

4.3.1. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő felnőttek kérdőíve

Az általam elkészített kérdőívet, az önkormányzat által nyújtott közétkeztetési szolgáltatást igénybe vevő 60 felnőtt közül, sikerült eljuttatnom 52 főhöz. Tiszaroffi Községi Önkormányzata nyilvántartja a közétkeztetést igénylő felnőtteket, az általuk kitöltött igénybevételi lap és kérvény alapján. Ezt a nyilvántartást e-mailben megkértem Tőlük, melyet a személyes adatok nélkül megküldtek részemre. A nyilvántartásban szereplő személyek közül volt olyan, akit személyesen is ismerek, ezért elküldtem neki a kérdőívet és megkértem, hogy továbbítsa olyan ismerőseinek, akik szintén igénylik a szolgáltatást.

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő felnőttek elnevezésű kérdőívem az 1. mellékletben szereplő kérdéseket tartalmazza.

4.3.2. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő gyermekek kérdőíve

Az általam elkészített kérdőívet sikerült eljuttatnom a bölcsődei nevelésben részesülő 13 gyermek közül mindnek a szüleinek, illetve a 75 férőhelyes óvodában a jelenleg 67 óvodás gyermek közül 53-nak a szüleinek. Az iskolás gyermekek vonatkozásában, az összesen 140 tanuló közül 80-hoz. Az így kijutatott 146 kérdőív közül, értékelhetőleg kitöltésre került 145. A kérdőívet kitöltők között vannak hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, speciális nevelést igénylő gyermekes családok, akik igénylés alapján, támogatás jelleggel kapják a közétkeztetési szolgáltatást, illetve megtalálhatók a gyermekközétkeztetést befizetés útján igénybe vevő családok. A kérdőív kitöltésére az intézményi gyermek közétkeztetésben résztvevő diákokat, illetve az óvodás és bölcsődés gyermekek szüleit kértem meg. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat üzemeltetése alá tartozik a bölcsőde és az óvoda is, így a gyerekek létszámát és a szüleik elérhetőségét, a felnőttekéhez hasonlóan, Tőlük kértem el. A Tiszaroffi Baptista Iskola diákjainak megkereséséhez az iskola tanáraitól kértem segítséget, akik eljuttatták a gyerekekhez és a gyerekek szüleihez a kérdőívet.

Az intézményi gyermek közétkeztetés Tiszaroffon elnevezésű kérdőívem a 2. mellékletben szereplő kérdéseket tartalmazza.

4.3.3. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat polgármesterének személyes megkeresése

A kutatásom során, a felnőttek, szülők, gondviselők és iskolás diákok kérdőíves megkeresése mellett, primer adatgyűjtésként személyes interjút készítettem a Tiszaroff Községi Önkormányzat közétkeztetésért felelős személyével a Polgármester Asszonnyal, azzal a céllal, hogy mélyebben megismerjem az önkormányzati gazdálkodást, valamint a felnőtt és gyermek közétkeztetés működésének gyakorlati aspektusait. Az interjúm strukturált formában készült, előre megfogalmazott kérdések alapján, és körülbelül harminc percet vett igénybe. A beszélgetés során a szolgáltatás finanszírozására, az önkormányzat költségstruktúrájára, valamint a fejlesztési lehetőségekre fókuszáltam. A Polgármester Asszony a zsúfolt napirendjében szorított számomra időt és a kérdésimet az interjú alkalmával készségesen megválaszolta. Örömmel segített az elmúlt időszak beszerzéseire és költségvetésére vonatkozó adatainak megosztásával kapcsolatban is, amelyeknek köszönhetően sikerült elvégezni az adatok begyűjtését, elemzését és kiértékelését.

Az interjúm kutatási kérdéseit a 3. melléklet tartalmazza.

Az interjúm kérdéseire kapott válaszokat összegeztem, és az így kapott elemzésem alapján az adatokat összehasonlítottam a kérdőíves kutatásom eredményeivel. A célom az volt, hogy a Tiszaroff Községi Önkormányzat vezetői nézőpontjából is átfogó képet kapjak a közétkeztetés helyzetéről, a finanszírozás sajátosságairól és a gazdálkodási döntések mögötti indokokról. A személyes beszélgetés lehetőséget adott arra, hogy az egyetemen tanultak alapján, a kérdőíves kutatás kvantitatív adatait kiegészítsem kvalitatív, döntéshozói tapasztalatokkal, és mélyebben megértsem az önkormányzat költségvetésének és a közétkeztetés működésének összefüggéseit. Az interjúm alapvetően a dolgozatban megfogalmazott hipotézisek vizsgálatához igazítottam, különösen a közétkeztetés önkormányzati finanszírozásának arányosságát, a felnőtt és gyermekétkeztetés közötti költségkülönbségeket, valamint a szolgáltatás minősége és az elégedettség közti kapcsolat elemzését illetően. A beszélgetés során szerzett információk segítettek feltárni azokat a gyakorlati nehézségeket és lehetőségeket, amelyek a közétkeztetés fenntarthatóbb, költséghatékonyabb működtetéséhez szükségesek. Az interjúm alátámasztotta

a kutatásom fő megállapításait, és értékes gyakorlati nézőpontot adott a dolgozatom elemző és javaslattételi fejezeteihez.

4.4. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő felnőttek kérdőívének eredményei és kiértékelése

Az adatok megbízható begyűjtéséhez Google űrlapok segítségével kérdőíveket állítottam össze. A közétkeztetést igénybe vevő felnőtteknek szóló kérdőívem tizenhat kérdést tartalmazott, amelyet elektronikus úton juttattam el a kitöltőknek. 2025.08.01 – 2025.10.01. időintervallumban fogadtam rá a beérkező válaszokat, majd lezártam a kérdőívet. Az űrlap összeállításának alapvető szempontja volt, hogy a kérdések témafüggőek legyenek, és a hipotézisek megválaszolásához kapcsolódjanak. A kérdőív nagy része zárt kérdéseket tartalmazott, csak pár kérdésnél tudtak a kitöltők az „Egyéb” opciónál más választ is megadni, illetve néhány kérdésnél véleményüket kifejezni. Az űrlapot a 60 felnőtt közül, akik a szolgáltatás jelenleg igénybe veszik, sikerült eljuttatnom 52-höz.

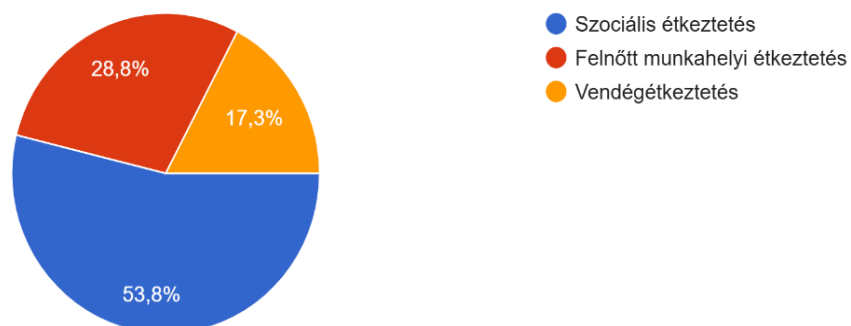
A kérdőív első kérdésére érkezett válaszok a 3. ábrán láthatóak. Jól kimutatható belőle, hogy a válaszadók több mint fele szociális étkeztetés formájában veszi igénybe a közétkeztetést. Ez köszönhető annak, hogy a faluban nagy számban élnek idős, nyugdíjas emberek.

3. ábra: Kérdőív első kérdése az igénybevevő ellátási típusára kérdez rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

1. Milyen formában veszi igénybe a közétkeztetést?

52 válasz

A második kérdés (4. ábra) arra vonatkozott, hogy melyik típusú intézményi ellátást veszik igénybe a leggyakrabban. A négy felsorolt lehetőség közül tudták a válaszadók kiválasztani,

hogy az intézmény, melyik kiszolgálását preferálják. A kettő legtöbbet választott opció a következők voltak:

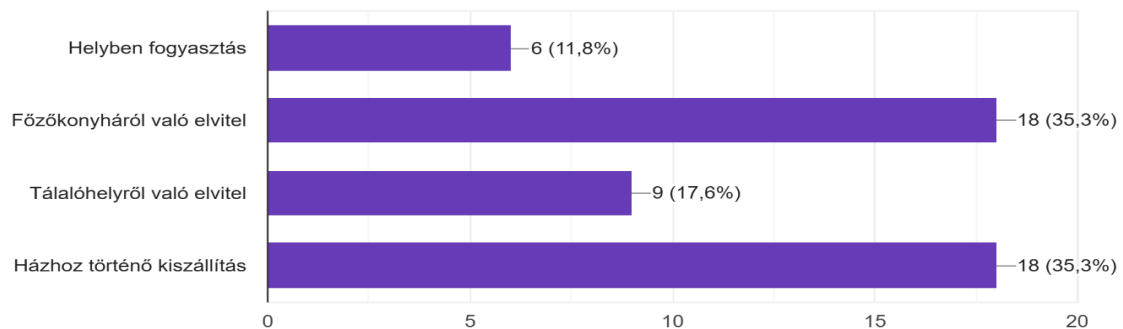
- Főzőkonyháról való elvitel (35,3%-a válaszadóknak ezt választotta);
- Házhoz történő kiszállítás (35,3%-a válaszadóknak ezt választotta).

4. ábra: Kérdőív második kérdése az intézményi ellátás típusára vonatkozóan (n=51)

(Forrás: saját kutatás)

2. Melyik intézményi ellátást veszi igénybe a leggyakrabban?

51 válasz

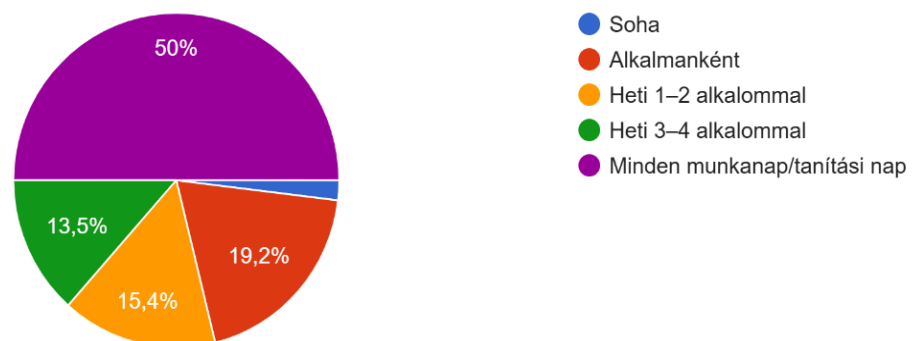
A kérdőív harmadik kérdése a közétkeztetés igénybevételének gyakoriságára kérdezett rá. Az 5. ábrán jól látható, hogy a válaszadók 50%-a a minden munkanapi étkezést veszi igénybe. Ez a folyamatosságot és a megbízhatóságot jelzi.

5. ábra: Kérdőív harmadik kérdése a szolgáltatás igénybevételének gyakoriságára kérdezett rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

3. Milyen gyakran veszi igénybe a közétkeztetési szolgáltatást?

52 válasz

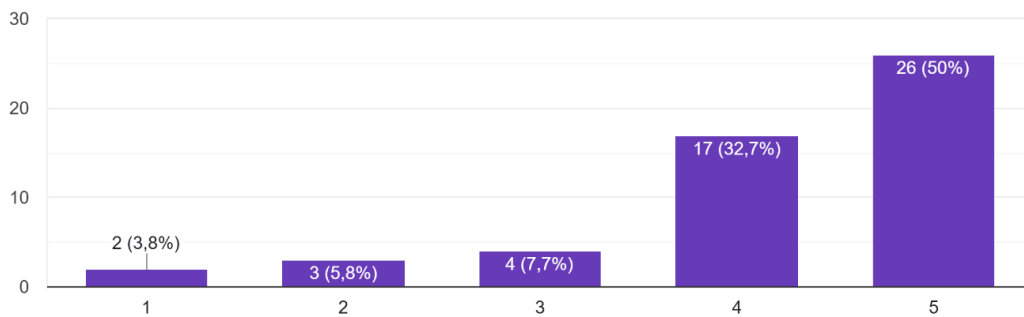

A kérdőív negyedik kérdése a napi ételadatok költségének elfogadhatóságára kérdezett rá. A 6. ábra jól szemlélteti, hogy az igénylők többsége elfogadhatónak tartja a napi ételadagok árát, vagyis az ár-érték arány összességében megfelelő. Következésképpen a közétkeztetés árazása illeszkedik a lakosság fizetőképességéhez, tehát az önkormányzat jól megtalálta az egyensúlyt a költségek fedezése és a lakosság terhelhetősége között.

6. ábra: Kérdőív negyedik kérdése, ami az ételadagok árának elfogadhatóságát kérdezte (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

4. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire tartja elfogadhatónak a napi ételadagok árát?
52 válasz

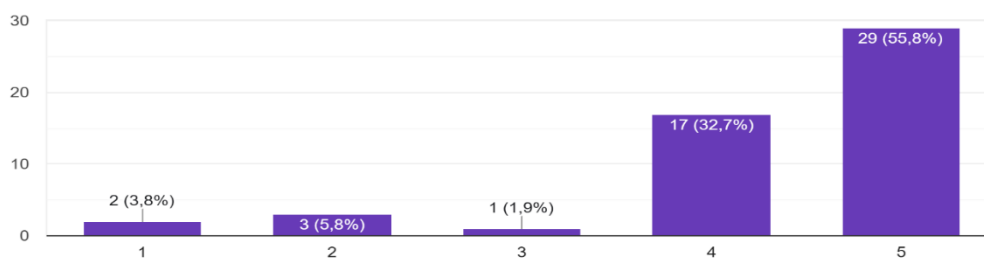

Ötödik kérdés (7. ábra) az árak után a közétkeztetés minőségére kérdezett rá. A kimagasló szintű megelégedettség az elvárások megfelelő szintű teljesítésére utal. Tehát az önkormányzat megfelelően választotta meg az alapanyagokat, az ételkészítés módját, illetve a szolgáltatás minőségbiztosítását. A jó értékelések hozzájárulnak a lakossági bizalom erősítéséhez, és jelzik, hogy a közétkeztetés társadalmilag elfogadott, és erősíti az önkormányzat gazdálkodásának sikerességét.

7. ábra: Kérdőív ötödik kérdése a minőségre kérdezett rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

5. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire elégedett a közétkeztetés minőségével kapcsolatban?
52 válasz

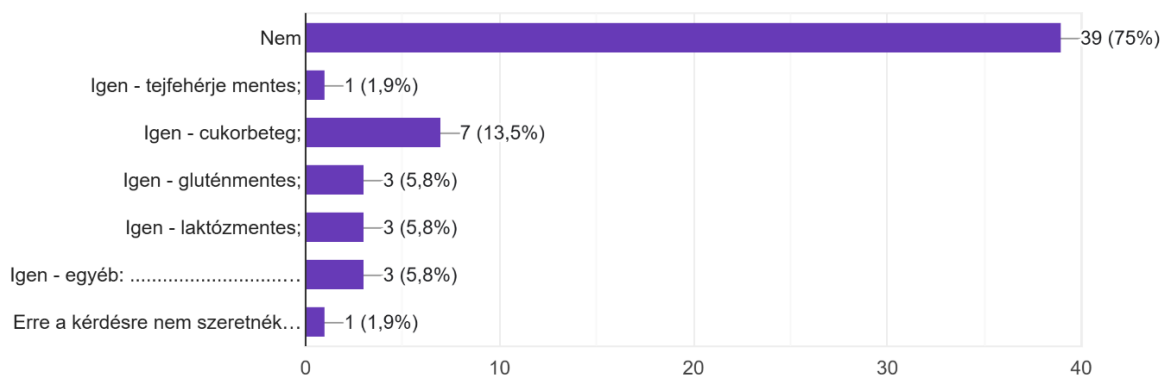
A hatodik és a hetedik kérdések (8; 9. ábrák) összefüggőek voltak. Amennyiben a szolgáltatást igénybe vevő azt válaszolta a hatodik kérdésre (8. ábra), hogy igen, szüksége van speciális étrendre, abban az esetben az űrlap feltette Neki a hetedik kérdést (9. ábra) is, amely arra vonatkozik, hogy mennyire következetes és megbízható a diétás ételek biztosítása. A válaszok alapján a kitöltők negyedének (25%) van szüksége valamilyen speciális étrendre, viszont a hetedik kérdésre kapott válaszokból látszik, hogy a diétás igények biztosítása nem megoldott. Kisebb százalékokban választották a megbízható diétás igénykiszolgálást, mint azt, hogy az igény kiszolgálás nem megoldott.

8. ábra: Kérdőív hatodik kérdése, ami a diétára kérdezett rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

6. Szüksége van speciális étrend igénylésére?

52 válasz

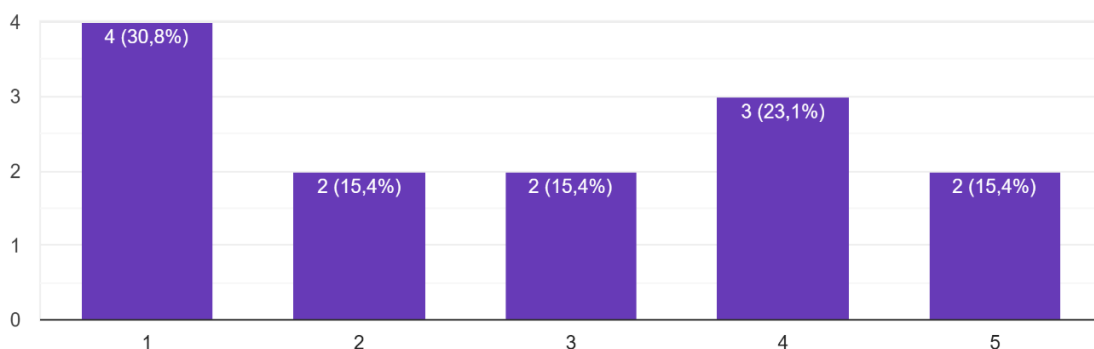

9. ábra: Kérdőív hetedik kérdése a diéta biztosításának mértékére kérdezett rá (n=13)

(Forrás: saját kutatás)

7. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor a diétás igények biztosítása egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire következetes és megbízható az ön számára?

13 válasz

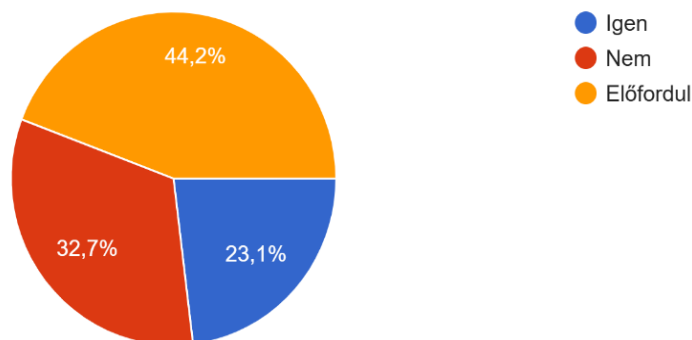
A kérdőív nyolcadik (10. ábra) és kilencedik (11. ábra) kérdései is összefüggőek voltak. Ha a közétkeztetési szolgáltatást igénybe vevők azt a választ adták, a nyolcadik kérdésre (10. ábra), hogy igen/előfordul maradék vagy pazarlás, akkor abban az esetben az űrlap feltette Nekik a kilencedik kérdést (11. ábra), amely arra vonatkozik, hogy mi volt annak a kiváltó oka. A szolgáltatást igénybe vevő felnőttek 23,1%-ának gyakran keletkezik maradéka, 44,2%-ának előfordul, hogy keletkezik, és csak 23,1%-ának nem szokott megmaradt étele maradni. A válaszadók közel kétharmada (67,3%) jelezte, hogy valamilyen mértékben előfordul maradék vagy pazarlás. Ez azt mutatja, hogy az ételadagok mérete, az ízvilág, vagy az egyéni igények nem minden esetben illeszkednek az ellátottak szokásaihoz. A pazarlás a beszerzési és előállítási költségek szempontjából felesleges kiadást jelent az önkormányzatnak. Ez a mutató arra utal, hogy érdemes lehet felülvizsgálni az adagok nagyságát, az étlap összeállítását, vagy a fogyasztói igényeket. A kapcsolódó kilencedik kérdés (11. ábra) válaszai alapján a pazarlás 65,7%-ban az ételek túl nagy mennyisége miatt keletkezett és csak kisebb részben az íz (22,9%), állag (25,7%), és a diétás ételek hiánya miatt (22,9%). A közétkeztetés szakmai színvonala tehát megfelelő, nem ez okozza a maradékot. A túl nagy adagok túltermelést és felesleges kiadásokat eredményeznek az önkormányzatnak, ami csökkenti a gazdálkodásának hatékonyságát. A megoldáshoz elegendő lehet az adagoknak fogyasztók életkorához igazítása.

10. ábra: Kérdőív nyolcadik kérdése, ami a pazarlásra kérdezett rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

8. Gyakran keletkezik maradék/pazarlás az adagolás vagy az ételek íze miatt?

52 válasz

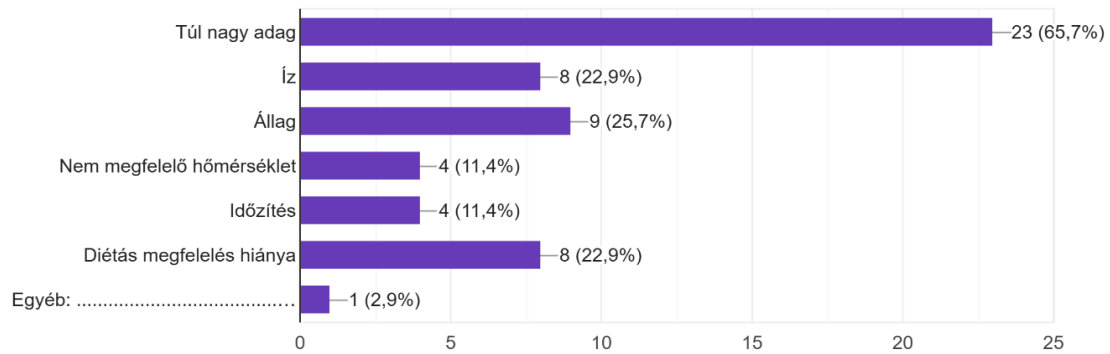

11. ábra: Kérdőív kilencedik kérdése a pazarlás okára kérdezett rá (n=35)

(Forrás: saját kutatás)

9. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor mi volt a legfőbb oka a maradék/pazarlás keletkezésének?

35 válasz

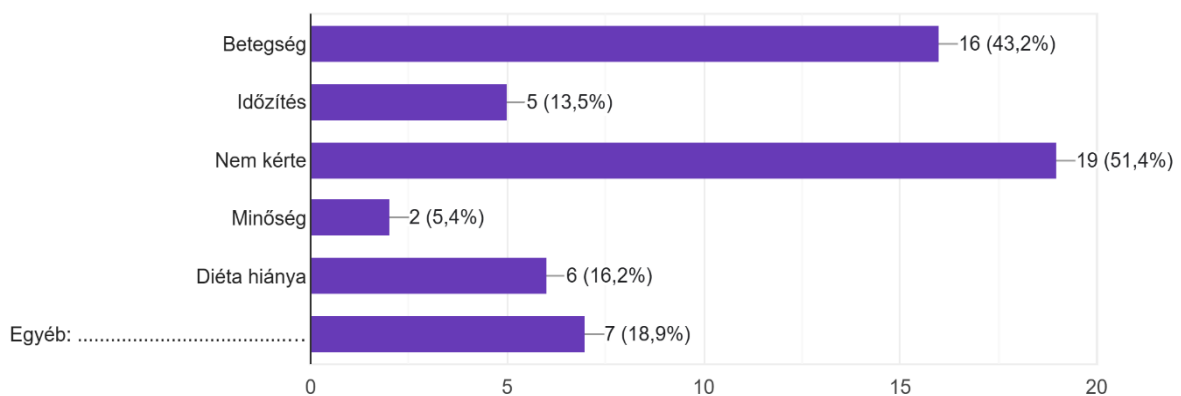
A tizedik kérdés (12. ábra) a szolgáltatás lemondásának indokára kérdezett rá. A válaszadók 51,4%-a valamilyen indokból nem kérte a közétkeztetési szolgáltatást, ami arra utalhat, hogy vannak olyan tényezők, például saját főzés, anyagi helyzet, étkezési szokások, amelyek befolyásolják az igénybevételt. Másik nagyobb része a lemondóknak (43,2%) betegség miatt mondta le igényét, ami arra utal, hogy az ellátottak között valószínűleg idősebbek, egészségileg érzékenyebbek is jelen vannak, akik átmenetileg nem tudják igénybe venni az ellátást. Ezek fontos információk az önkormányzatnak, mert segítenek megérteni, hogy miért nem teljes a kihasználtság.

12. ábra: Kérdőív tizedik kérdése a közétkeztetés lemondására vonatkozik (n=37)

(Forrás: saját kutatás)

10. Amennyiben lemondta a közétkeztetési igényét, abban az esetben mi indokolta a döntését?

37 válasz

A kérdőív tizenegyedik kérdése (13. ábra) az igénybe vevők visszajelzéseinek hatására kérdezett rá. Az alábbi válaszok alapján megosztottak a vélemények:

- az 1-es (17,3%) és a 2-es (13,5%) válaszok, összesen 30,8%, akik nem érezték, hogy a visszajelzéseiknek hatása lenne;
- a 3-as (28,8%) a válaszadók közel harmada semleges, azaz nem tapasztalt egyértelmű hatást;
- a 4-es (19,2%) és az 5-ös (21,2%) összesen 40,4%, akik igenis érezték, hogy a véleményük befolyásolhatja a döntéseket.

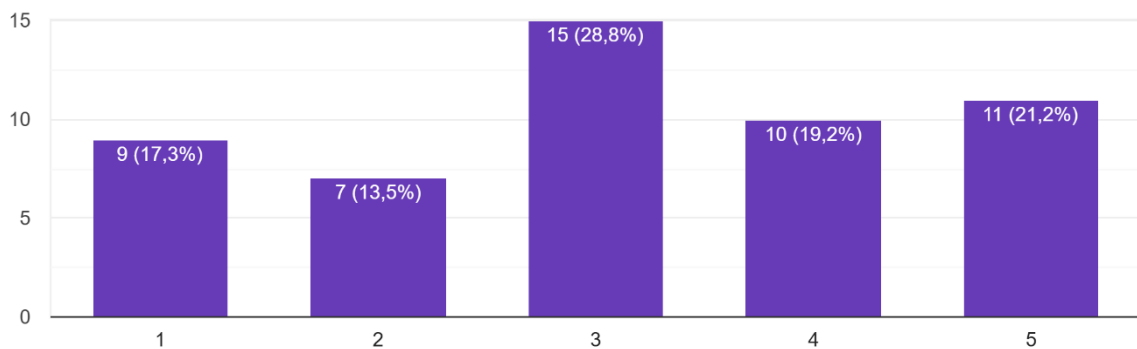
Az, hogy 40%-a pozitívan értékelte a hatást, azt mutatja, hogy az önkormányzat nyitott a lakossági véleményekre. Ugyanakkor a negatív és semleges válaszok aránya azt jelzi, hogy a visszajelzések alkalmazása és a döntések kommunikálása még fejlesztésre szorul.

13. ábra: Kérdőív tizenegyedik kérdése, az étlap és a beszállítói döntésekkel kapcsolatos visszajelzések hatására kérdezett rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

11. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire érzi a visszajelzések étlapra és beszállítói döntésekre gyakorolt hatását?

52 válasz

A tizenkettedik kérdés (14. ábra) a lakossági igények szolgáltatásra gyakorolt hatásaira kérdezett rá. A visszajelzésekhez hasonlóan az igények alapján történő szolgáltatási szint változásokban is megosztottak a vélemények:

- az 1-es (23,1%) és a 2-es (13,5%) összesen 36,6%, akik nem érzékeltek változást a lakossági igények alapján;
- a 3-as (25%) semleges álláspont;
- a 4-es (19,2%) és az 5-ös (19,2%) összesen 38,4%, akik pozitív változásokat tapasztaltak.

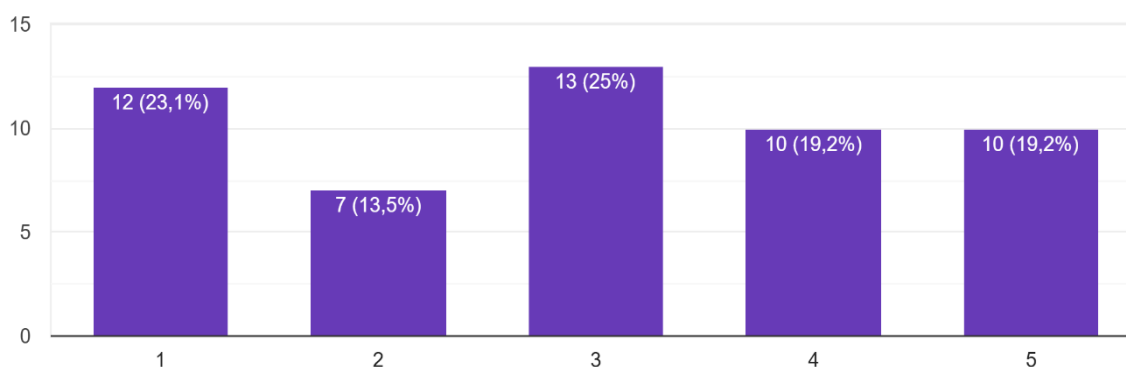
A válaszok alapján a visszajelzések étlapra és beszállítói döntésekre gyakorolt hatása (előző 13. ábra) és a lakossági igények alapján történő szolgáltatási szint változása (14. ábra) szinte teljes mértékben megegyezik. Az önkormányzat mérsékelt mértékben reagál a lakossági igényekre, viszont a pozitív fejlődés jelei már megjelentek. Ugyanakkor a negatív és semleges válaszok aránya azt jelzi, hogy a kommunikáció erősítése és a rugalmasabb menü vagy adagváltóztatás még fejlesztésre szorul.

14. ábra: Kérdőív tizenkettedik kérdése, ami a lakossági igények alapján történő változások észlelhetőségére kérdezett rá (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

12. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire érzi a lakossági igények alapján történő szolgáltatási szint változását (nyitvatartási idők, adagok, menük igények szerinti változása)?

52 válasz

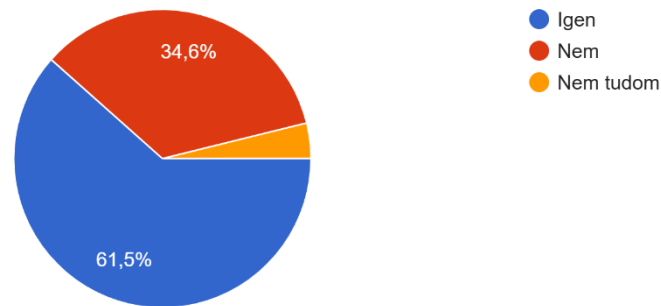
A tizenharmadik kérdés (15. ábra) az árak módosítására kérdezett rá a minőség javításának érdekében. A válaszadók több mint fele (61,5%) úgy gondolja, hogy az ételminőség javítása érdekében szükséges lenne az árak emelése. Ez arra utal, hogy a lakosság fontosabbnak tartja a minőséget, mint az alacsony árat, ami erősíti a szolgáltatás fejlesztésének társadalmi támogatottságát. A lakosság egy jelentős része (34,6%) ár érzékeny, vagyis az árak emelkedése nehézséget okozhat számukra. Ez különösen a szociális étkeztetés résztvevőire lehet jellemző, ahol a jövedelmi korlátok erősebben érvényesülnek. Az eredmények azt mutatják, hogy az igénybe vevők értik az összefüggést az ár és a minőség között, tehát reálisan ítélik meg a közétkeztetés gazdasági hátterét.

15. ábra: Kérdőív tizenharmadik kérdése az árváltozás szükségességére kérdezett (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

13. Szükségesnek tartja az árak módosítását a minőség javítása érdekében?

52 válasz

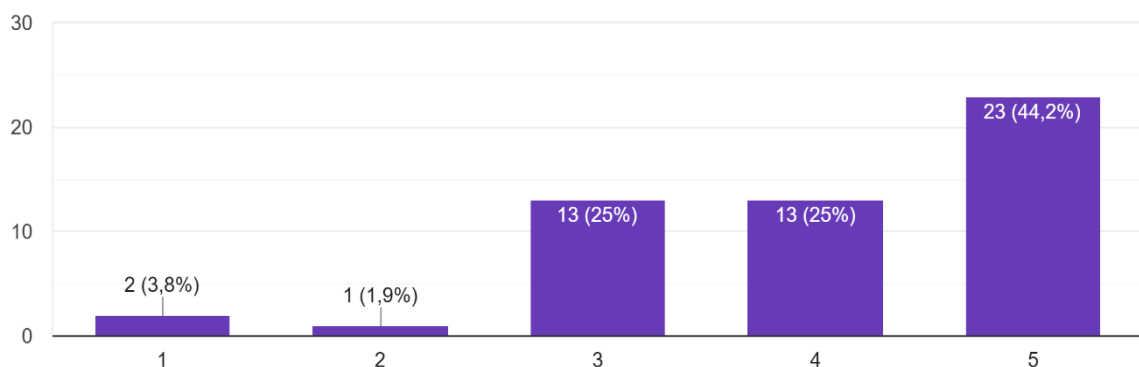
A tizennegyedik kérdésem (16. ábra) a közétkeztetés igénybevételének ajánlására kérdezett rá. A szolgáltatást már igénybe vevők jelentős része (69,2%) ajánlaná másoknak az önkormányzat által kínált közétkeztetést, ami magas bizalmi szintet és jó tapasztalatokat jelez. Ez a szolgáltatás minőségére, megbízhatóságára és elérhetőségére vonatkozó pozitív visszacsatolás. Ez azt is mutatja, hogy a közétkeztetés jó hírnévnek örvend a településen, és a lakosság körében kialakult a társadalmi támogatottság. A 25%-os „3-as” arány azt jelzi, hogy van egy réteg, aki nem elégedetlen, de nem is lelkes, számukra apró fejlesztések, például a változatosabb étlap, a korszerűbb kommunikáció, és a diétás opciók tovább növelhetik az elégedettséget. A néhány (5,7%) alacsony ajánlás azt bizonyítja, hogy a szolgáltatással szembeni negatív tapasztalat ritka, tehát az önkormányzat hatékonyan működteti a rendszert.

16. ábra: Kérdőív tizennegyedik kérdése, a közétkeztetés ajánlására vonatkozóan (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

14. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire ajánlaná másoknak a közétkeztetés igénybevételét?

52 válasz

A kérdőív tizenötödik kérdése (17. ábra) a szolgáltatás finanszírozásának megoldhatóságára kérdezett rá. A három legtöbbet választott opció a következők voltak:

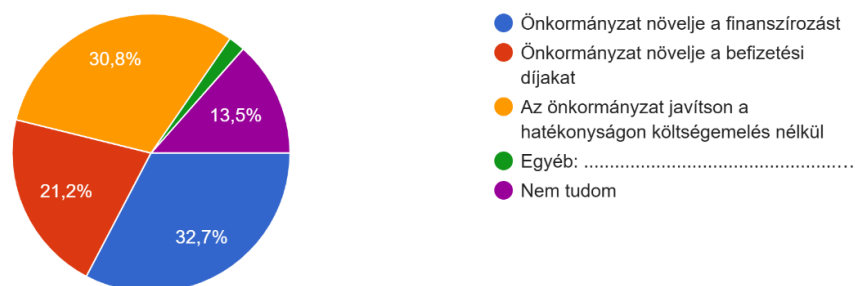
- Az önkormányzat növelje a finanszírozást (32,7%-a válaszadóknak ezt választotta);
- az önkormányzat javítson a hatékonyságon költségemelés nélkül (30,8%-a válaszadóknak ezt választotta);
- az önkormányzat növelje a befizetési díjakat (21,2%-a válaszadóknak ezt választotta).

A lakosság többsége az önkormányzattól vár megoldást, mivel a válaszadók közel harmada (32,7%) úgy gondolja, hogy a települési önkormányzatnak kellene nagyobb forrásokat biztosítania a közétkeztetés fenntartására. Ez arra utal, hogy a lakosság az ellátás közszolgáltatási jellegét hangsúlyozza, vagyis azt várja, hogy az önkormányzat saját költségvetéséből támogassa a működést. A 30,8%-os arány azt mutatja, hogy sokan nem feltétlenül új forrásokat vagy díjemelést, hanem szervezési, gazdálkodási hatékonyságjavítást látnának megoldásnak. Ez a szemlélet a lakosság tudatos, gazdasági gondolkodását tükrözi, vagyis nem a pénz növelését, hanem a jobb felhasználását tartják célravezetőnek. A díjemelés 21,2%-os aránya jelzi, hogy a lakosság kisebb része elfogadná a befizetési díjak emelését, de ez nem általános igény. Ez az eredmény összhangban van a korábbi kérdések válaszaival, ahol az árérzékenység főleg a szociális étkezők körében mutatkozott meg. A 13,5%-os „nem tudom” arány viszonylag alacsony, ami arra utal, hogy a többségnek határozott véleménye van a közétkeztetés finanszírozásáról. Az egyetlen külön válasz az „egyéb” opcióban (1,9%) javasolta pályázatok, támogatások igénybevitelét és a helyi gazdálkodók, östermelők felkeresését a szolgáltatás finanszírozásának biztosítására.

17. ábra: Kérdőív tizenötödik kérdése a közétkeztetés finanszírozási lehetőségére kérdezett (n=52)

(Forrás: saját kutatás)

15. Ön szerint a szolgáltatás finanszírozását hogyan lehetne megoldani?
52 válasz

A kérdőívem utolsó (tizenhatodik) kérdése az igénybe vevőket kérdezte az önkormányzat közétkeztetésének fejlesztésével kapcsolatban. A kérdés úgy szólt, hogy: *Hogyan fejlesztené a közétkeztetést Tiszaroffon?* A beérkezett válaszok közül az alábbi 11 választ tartottam elfogadható javaslatnak a fejlesztéssel kapcsolatban:

- *„A hátrányos helyzetű és a leszázalékolt személyeknek ingyenes legyen a szolgáltatás.”*
- *„Változatosabb menüsorral.”*
- *„Külön menük felfektetése a külön speciális igényű embereknek.”*
- *„Minőségibb alapanyagokat használatával.”*
- *„Több gluténmentes étel betervezése, vagy több típusú menü választék a diétások számára.”*
- *„Külön állami támogatásokból.”*
- *„A, B, C menü lehetőségekkel.”*
- *„Emelni kell a befizetési normákon, évek óta ugyan annyi a napi menü. Ennyiből nem lehet normálisan főzni.”*
- *„A főzőkonyha modernizálásával.”*
- *„Több tálalópont telepítésével.”*
- *„Új receptek bevonásával. Minőségibb alapanyagok alkalmazásával.”*

Több válaszban megjelenik az az elvárás, hogy a hátrányos helyzetű, alacsony jövedelmű és leszázalékolt személyek számára a közétkeztetés legyen ingyenes vagy kedvezményes. Ez azt mutatja, hogy a lakosság a közétkeztetést szociális alapszolgáltatásként értelmezi és támogatja a rászorulóknak esélyegyenlőségét. Ezek a válaszok összhangban vannak az önkormányzat szociális feladatkörével. Többben említik a változatosabb menüsor bevezetését, az új receptek kipróbálását, jobb minőségű alapanyagok használatát, és a menüválasztási lehetőséget. Ezek a válaszok azt jelzik, hogy a lakosság az étkezések élményét és minőségét is fontosnak tartja, nemcsak az ellátás tényét. Sőt a választás szabadságát és a modern, korszerű ételeket igénylik. Több válasz utal a diétás, gluténmentes, speciális étrendek szükségességére, amely egyértelműen jelzi, hogy a közétkeztetésnek alkalmazkodnia kell a lakosság egészségügyi és életmódbeli sokszínűségéhez. A javaslatok között megjelenik a főzőkonyha modernizálása és a tálalópontok bővítése is, mivel a lakosság érzékeli az infrastruktúra fejlesztésének szükségességét, ami hatékonyabb, higiénikusabb és gyorsabb kiszolgálást tenne lehetővé. Néhányan megfogalmazták, hogy a befizetési normákat emelni kell, amely realitást jelez a gazdasági korlátokkal szemben és tisztánlátást, hogy a minőség javítása többletforrásokat

igényel. Tehát a lakosság egy része támogatná a mérsékelt díjemelést, ha az kézzelfogható minőségi javulást eredményezne.

4.5. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő gyermekek kérdőívének eredményei és kiértékelése

A szociális felnőtt közétkeztetés kérdőívhez hasonlóan ez a kérdőív is az önkormányzat és a közétkeztetést igénybe vevő gyermekek közötti viszonyok állapotának felmérésére és azok hatásainak kimutatására szolgál. Az adatok megbízható begyűjtéséhez a Google űrlapok segítségével összeállított kérdőívet alkalmaztam, amelyet a gyerekek szülei és az iskola diákjai töltöttek ki. Az intézményi közétkeztetést igénybe vevő gyermekeknek szóló kérdőívem tizennyolc kérdést tartalmazott, amelyet elektronikus úton juttattam el a kitöltőknek. 2025.08.01 – 2025.10.01. időintervallumban fogadtam rá a beérkező válaszokat, majd lezártam a kérdőívet. Az űrlap összeállításának alapvető szempontja volt, hogy részben egyezzenek a kérdések a szociális felnőtt közétkeztetési kérdőív kérdéseivel az összehasonlíthatóság érdekében. Illetve, hogy a kérdések témafüggőek legyenek, és a hipotézisek megválaszolásához kapcsolódjanak. A kérdőív nagy része zárt kérdéseket tartalmazott, csak pár kérdésnél tudtak a kitöltők az „Egyéb” opciónál más választ is megadni, illetve néhány kérdésnél véleményüket kifejteni. Az űrlapot a 200 gyermek közül, akik a szolgáltatás jelenleg igénybe veszik, sikerült eljuttatnom 146-hoz.

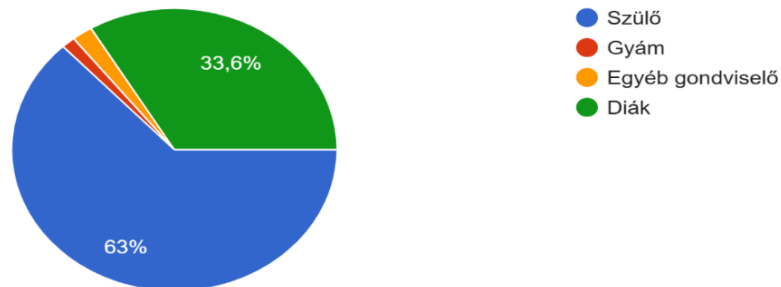
Kérdőívem első kérdése (18. ábra) a kitöltőre kérdezett rá, ami segített megérteni, hogy kinek a szemszögéből értékelhetők a további válaszok. A diagram jól mutatja, hogy a válaszadók többsége a gyerekek szülei (63%) voltak, míg kisebb arányban maguk a diákok (33,6%) válaszoltak. Ez megbízható alapot ad az intézményi gyermekétkeztetés elemzéséhez, hiszen a szülők közvetlenül tapasztalják a szolgáltatás minőségét, árát és szervezetségét. A kutatás közvetlen felhasználói véleményeket is tartalmaz, mivel a diákok első kézből tudják megítélni az étel minőségét, ízét és a mennyiséget.

18. ábra: Kérdőív első kérdése a kitöltő személyére kérdezett (n=146)

(Forrás: saját kutatás)

1. Ön, mint kitöltő?

146 válasz

A második kérdés (19. ábra) a szolgáltatást igénybe vevők jelenlegi intézményi hovatartozására kérdezett rá. A válaszok alapján az alábbi intézményi körből és létszámban töltötték ki a kérdőívet:

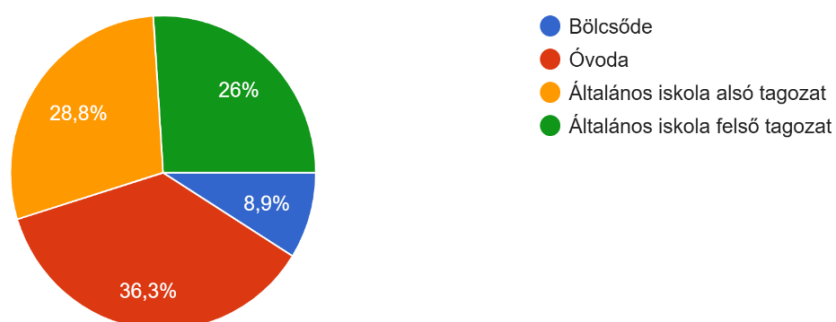
- Bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek: 13 fő
- Óvodai ellátásban részesülő gyermekek: 53 fő
- Általános iskola alsó tagozatos gyermekek: 42 fő
- Általános iskola felső tagozatos gyermekek: 38 fő

19. ábra: Kérdőív második kérdése, ami az igénylő intézményére kérdezett rá (n=146)

(Forrás: saját kutatás)

2. Az igénybe vevő melyik intézményi körbe tartozik?

146 válasz

A kérdőívem harmadik kérdése (20. ábra) az étkezések típusára kérdezett rá. A diagram az önkormányzat gazdálkodásának elemzése szempontjából jól mutatja, hogy a közétkeztetés mely étkezések során a legaktívabb. Az érkezett válaszok alapján az ebéd a legfőbb igénybe vett étkezés (99,3%), ami azt jelenti, hogy szinte minden ellátott igénybe veszi. Ez egyértelműen jelzi, hogy a közétkeztetés legfontosabb pillére az ebédszolgáltatás. A

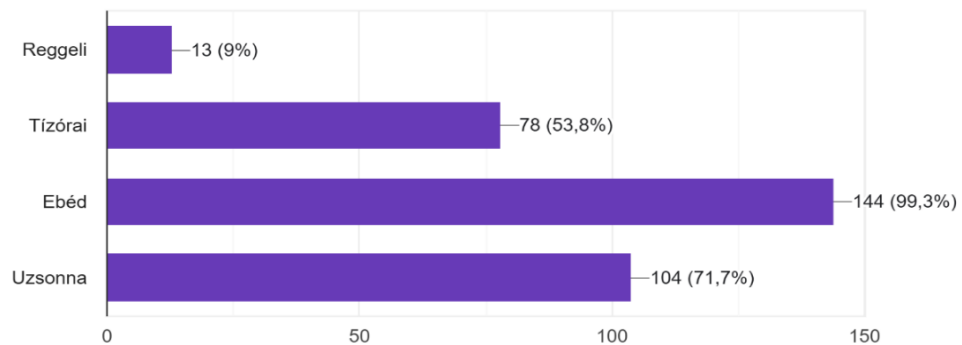
gazdálkodás, valamint a minőségbiztosítás szempontjából ez a legkritikusabb étkezés. A tízórai (53,8%) és az uzsonna (71,7%) igénybevétele is jelentős, ami arra utal, hogy az ellátottak többsége ezeket is igénybe veszi az intézményben. Ez a közétkeztetés teljes körű jellegét erősíti, és azt, hogy a szolgáltatás nem csupán egy étkezés biztosítását jelenti, hanem a gyermekek napi étrendjének fő részét lefedi. A reggeli igénybevétele alacsony (9%), mivel az az ellátás csak a bölcsődés gyerekeknek jár. Gazdálkodási szempontból az adatok szerint az ebédhez kapcsolódó beszerzési, előállítási és logisztikai költségek aránya a legnagyobb, míg a reggeli előkészítése csak kis részarányt képvisel az intézményi ellátásban.

20. ábra: Kérdőív harmadik kérdése, az igénybe vett étkezésekre vonatkozik (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

3. Mely étkezéseket veszi igénybe rendszeresen?

145 válasz

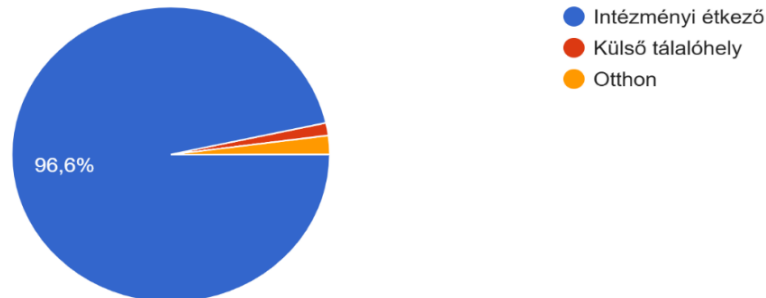
A kérdőívem negyedik kérdése (21. ábra) az étkezések helyére kérdezett rá. A válaszok alapján az étkezések intézményi keretek között történnek 96,6%-ban, ami azt mutatja, hogy a közétkeztetés helyben fogyasztásra szervezett rendszerként működik, és csak különös esetekben kerül biztosításra más helyen. Gazdálkodási szempontból az ilyen magas arányú helyben étkeztetés költséghatékony működést tesz lehetővé, hiszen a tálalás, szállítás és csomagolás költségei minimálisak. A központosított ellátás jobb minőségellenőrzést és hatékonyabb munkaerőfelhasználást is jelent.

21. ábra: Kérdőív negyedik kérdése, ami az étkezés helyszínére kérdezett rá (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

4. Hol történik az étkezés jellemzően?

145 válasz

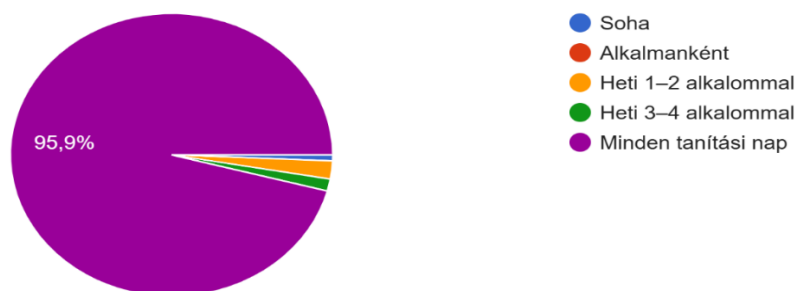
Ötödik kérdés a közétkeztetési szolgáltatás igénybevételének gyakoriságára kérdezett rá. A 22. ábrán jól látható, hogy a gyerekek nagy része (95,9%) minden tanítási nap ellátásra kerül. A ritkább igénybevétel (3,4%) marginális, ami lehet egyéni döntés, például ételallergia, speciális étrend, vagy otthoni étkezés preferálása. Gazdálkodási és logisztikai szempontból a mindennapos igénybevétel sokkal kedvezőbb, mivel a konyha tervezhető, stabil kapacitáskihasználással működik, ami hatékonyabb beszerzést, készletgazdálkodást és munkaerőtervezést tesz lehetővé.

22. ábra: Kérdőív ötödik kérdése az igénybevétel gyakoriságára kérdezett (n=146)

(Forrás: saját kutatás)

5. Milyen gyakran veszi igénybe a közétkeztetési szolgáltatást?

146 válasz

A 23. ábrán a kérdőív hatodik kérdése szerepel, amely az intézményi gyermek közétkeztetés térítési díjának elfogadhatóságára kérdezett rá. A diagram adatai alapján a válaszadók háromnegyede (76,6%) elfogadhatónak tartja az étkezési díjakat (4-es és 5-ös értékelés együtt). A közepes értékelés (3-as) aránya 17,2%, ami azt mutatja, hogy egy kisebb réteg semleges vagy mérsékelt elégedettségrel viszonyul az árakhoz. Ez valószínűleg azoknál a családoknál fordul

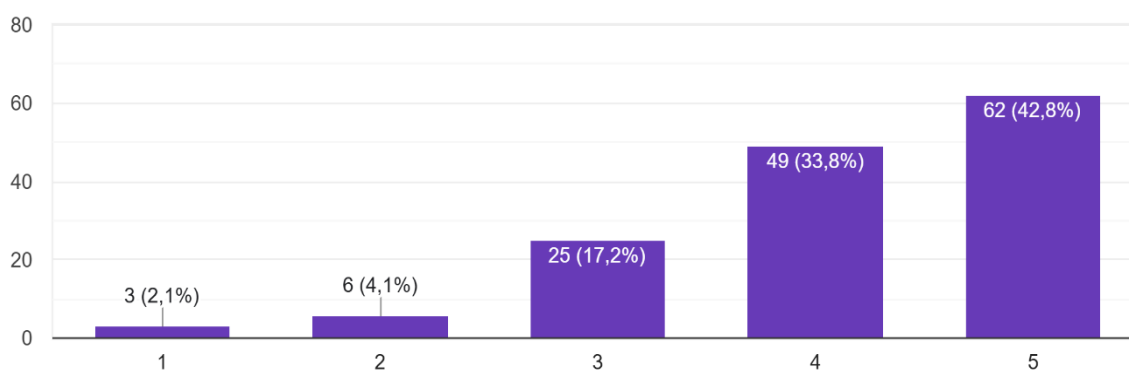
elő, ahol a jövedelmi viszonyok érzékenyebbek, és a díjak nagyobb terhet jelentenek a háztartásnak. A negatív értékelések (1-es és 2-es) összesen mindössze 6,2%, tehát nagyon kevés válaszadó tartja túl magasnak a közétkeztetés árát. Ez fontos visszajelzés az önkormányzat számára, mert azt mutatja, hogy a térítési díjak társadalmilag elfogadottak. Gazdálkodási szempontból ez az eredmény pozitív, mivel a jelenlegi díjszint nem okoz lakossági elégedetlenséget és lehetőséget teremt a minőségi szolgáltatás fenntartására anélkül, hogy jelentős díjemelésre lenne szükség.

23. ábra: Kérdőív hatodik kérdése, ami a gyermekek napi ételadagjának elfogadhatóságára kérdezett rá (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

6. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán szülői szempontból mennyire tartja elfogadhatónak a gyermeke napi ételadagjának térítési díját?

145 válasz

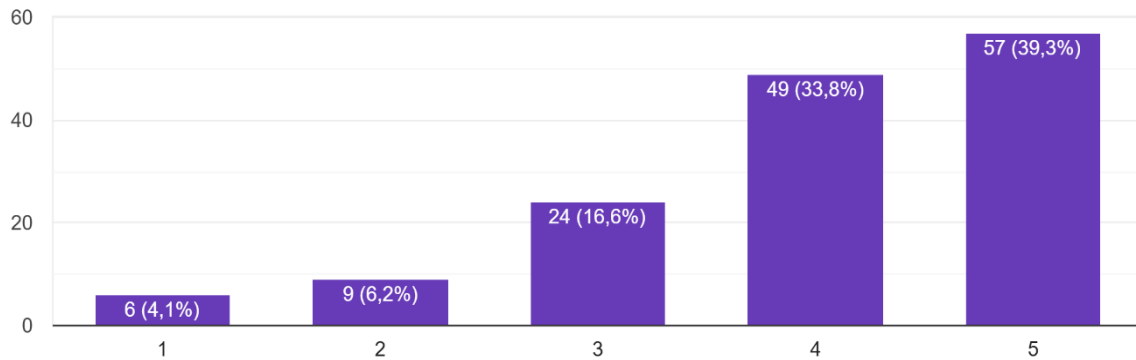
A kérdőívem hetedik kérdése (24. ábra) az intézményi gyermek közétkeztetés minőségének elégedettségére kérdezett rá. A válaszadók többsége (73,1%) elégedett vagy nagyon elégedett a közétkeztetés minőségével. A 4-es és 5-ös értékelések magas aránya azt mutatja, hogy a sokan pozitívan viszonyulnak az étkezések minőségéhez, ami az önkormányzati szolgáltatás stabil működésére és a jó beszállítói kapcsolataira utal. A közepes értékelés (3-as) aránya 16,6%, ami arra utal, hogy néhányan semlegesen vagy részben elégedetten érznek a minőséggel kapcsolatban, de nem tapasztalnak jelentős problémát. Ez a réteg valószínűleg a változatosság vagy az ízek terén érez fejlesztési lehetőséget. A negatív vélemények (1-es és 2-es) aránya együtt csupán 10,3%, tehát csak kevesen elégedetlenek. A válaszok alapján a szolgáltatás általánosan elfogadott és jó minőségű, a panaszok pedig egyedi esetekhez köthetőek.

24. ábra: Kérdőív hetedik kérdése, ami a gyermek közétkeztetés minőségére kérdezett rá (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

7. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire elégedett gyermeke közétkeztetési minőségével kapcsolatban?

145 válasz

A kérdőívben szereplő nyolcadik kérdés (25. ábra) a diétás étrendek szükségességére kérdezett rá. A válaszadók döntő többsége (79,5%) nem igényel speciális diétás étrendet, tehát az önkormányzatnak jórészt elegendő standard étrendekkel kielégíti a lakossági igényeket. Ez egyszerűsíti a szolgáltatás szervezését és növeli a költséghatékonyságot. Ugyanakkor a válaszadók közel ötöde (20,5%) valamilyen diétás igényt jelölt meg, ami nem elhanyagolható arány. Ez arra utal, hogy az intézményi gyermek közétkeztetést igénybe vevők között jelentős az ételallergiás vagy a speciális étrendet igénylő gyermekek aránya, akik számára elengedhetetlen a személyre szabott étkeztetés biztosítása. A kérdésre adott válaszok alapján az alábbi diétás igények kiszolgálása szükséges:

- cukorbeteg étrend (2,1%);
- gluténmentes étrend (8,2%);
- laktózmentes étrend (4,8%);
- egyéb diétás étrend (7,5%).

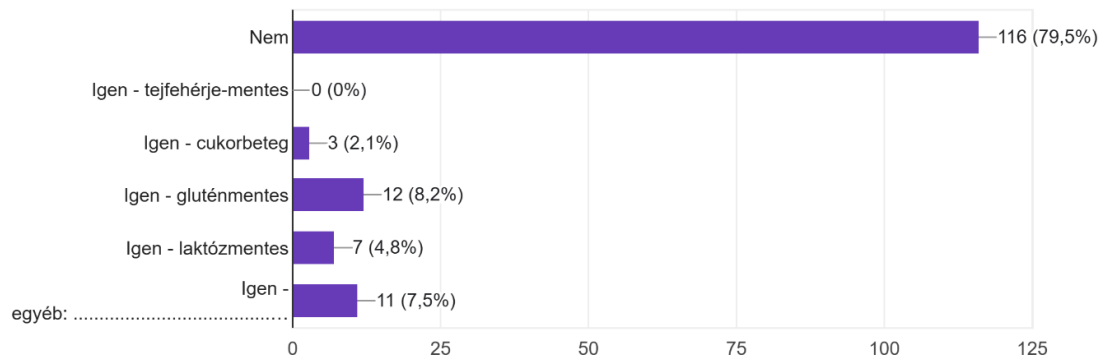
Ez a trend országosan is megfigyelhető, mivel a lakosság körében növekszik az ételintoleranciák és érzékenységek előfordulása.

25. ábra: Kérdőív nyolcadik kérdése, a diétás igényekkel kapcsolatos (n=146)

(Forrás: saját kutatás)

8. Szüksége van diétás étrendre a gyermekének?

146 válasz

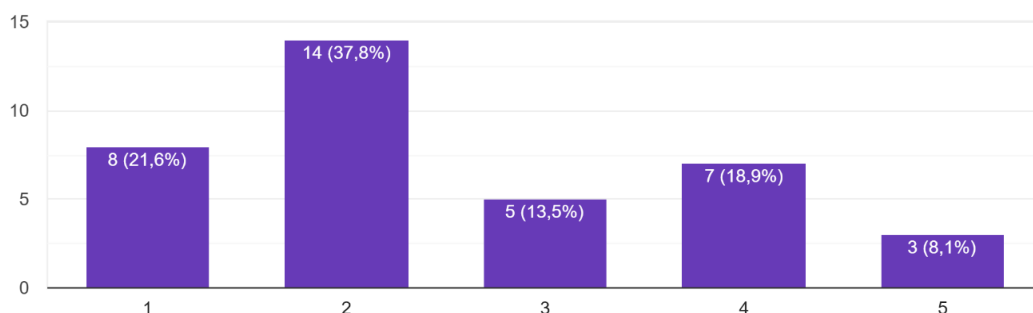
A kilencedik kérdés (26. ábra) összefügg az előző kérdéssel (25. ábra). Amennyiben a szolgáltatást igénybe vevő azt válaszolta a nyolcadik kérdésre (25. ábra), hogy igen, szüksége van diétás étrendre, abban az esetben az űrlap feltette Neki a kilencedik kérdést (26. ábra), amely arra vonatkozik, hogy mennyire következetes és megbízható a diétás ételek biztosítása. A válaszadók több mint fele (59,4%) alacsony pontszámot adott (1-es és 2-es értékelés), ami arra utal, hogy sokan nem tartják megfelelően megbízhatónak vagy következetesnek a diétás étkezés biztosítását. A közepes és pozitív értékelések (3-as, 4-es és 5-ös) aránya 40,5%, ami azt mutatja, hogy bár vannak elégedettek, a többség bizonytalanságot tapasztal. A 2-es értékelés kiugró aránya (37,8%) azt mutathatja, hogy a legtöbben elégedetlenek, de nem teljesen elutasítók. Ők fejleszhetőnek tartják a rendszert, nem pedig alkalmatlannak. A válaszok alapján egyértelműen látszik, hogy nem rendelkezik diétetikussal az intézmény.

26. ábra: Kérdőív kilencedik kérdése, a diétás igények megfelelőségére kérdezett rá (n=37)

(Forrás: saját kutatás)

9. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor a diétás igények biztosítása egy 1 től 5-ig terjedő skálán mennyire következetes és megbízhatóak gyermeke számára?

37 válasz

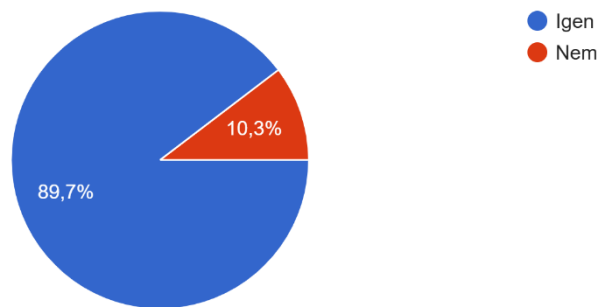
A tizedik kérdés (27. ábra) a heti menüvel kapcsolatos tájékozottság fejlesztésének igényére kérdezett rá. A válaszadók döntő többsége (89,7%) szeretne képes menü előnézetet, ami erős igényt jelez a digitális kommunikáció és átláthatóság fejlesztésére. A 10,3%-os elutasítás elhanyagolható, ami valószínűleg az idősebb vagy digitális eszközöket kevésbé használó csoportok véleményét jelzi. Az eredmény szerint az önkormányzatnak érdemes lenne digitális menüfelületeket fejleszteni (pl. honlap, KRÉTA, hírlevél), ahol a heti menü előre megtekinthető lenne képekkel és allergén információkkal.

27. ábra: Kérdőív tizedik kérdése, a heti menü előnézetére kérdezett rá (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

10. Szeretne-e képekkel illusztrált heti menü előnézetet iskolai platformon?

145 válasz

A kérdőív tizenegyedik (28. ábra) és tizenkettedik (29. ábra) kérdései is összefüggőek voltak. Ha a közétkeztetési szolgáltatást igénybe vevők azt a választ adták, a tizenegyedik kérdésre (28. ábra), hogy igen/előfordul maradék vagy pazarlás, akkor abban az esetben az űrlap feltette Nekik a tizenkettedik kérdést (29. ábra), amely arra vonatkozik, hogy mi volt annak a kiváltó oka. A szolgáltatást igénybe vevő gyerekek 26,9%-ának gyakran keletkezik maradéka, 34,5%-ának előfordul, hogy keletkezik, és 38,6%-ának nem szokott megmaradt étele maradni. A válaszadók közel kétharmada („igen” és „előfordul” válaszok együtt 61,4%) jelezte, hogy valamilyen mértékben előfordul maradék vagy pazarlás. Ez a beszerzési és az előállítási költségek szempontjából felesleges kiadást jelent az önkormányzatnak. A kapcsolódó tizenkettedik kérdésre (29. ábra) adott válaszok alapján a pazarlás leggyakoribb oka a túl nagy adag (42,9%). Ez arra utal, hogy az adagolás nincs minden esetben összhangban a korosztályos szükségletekkel, különösen a kisebb gyermekeknél. Mindez mennyiségi tervezési problémára hívja fel a figyelmet, amely csökkenthető lehetne rugalmasabb adagolással vagy egyéni porcióválasztással. A második legfontosabb tényező az ételek íze (39,6%), ami azt jelzi, hogy a fogyasztók egy része nem találja ízletesnek az ételt. Ez összefügghet a fűszerezéssel, az

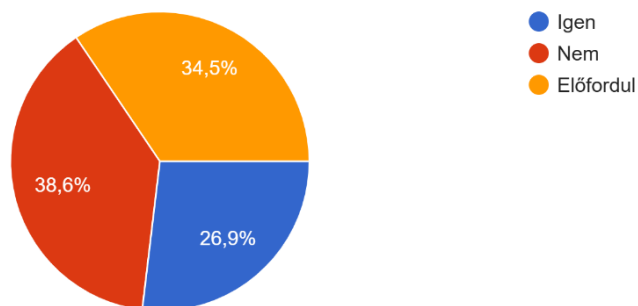
otthonitól eltérő ételekkel, vagy a gyermekizléshez való alkalmazkodás hiányával. Az állag (37,4%) szintén jelentős tényező, amely arra utal, hogy az ételkészítés módja (pl. túlfőzés, kiszáradás) befolyásolja a fogyaszthatóságot. A diétás megfelelés hiánya (30,8%) fontos visszajelzés, amely megmutatja, hogy a speciális étrendű gyermekek számára nem mindig biztosított a megfelelő diétás alternatíva, ami az étel visszautasításához és pazarláshoz vezethet. Az időzítés (11%) és a nem megfelelő hőmérséklet (7,7%) elhanyagolható szempont. A felmérés alapján a pazarlás fő okai a túl nagy adagok, az íz és az állag minősége, amelyek közvetlenül a konyhai szervezés és étlaptervezés területén igényelnek fejlesztést. A diétás megfelelés hiánya rámutat arra, hogy szükséges egy dietetikus alkalmazása, és hogy erősíteni kell az egyéni étrendi igényekhez való alkalmazkodást. (Sundin, et al., 2024)

28. ábra: Kérdőív tizenegyedik kérdése a pazarlással kapcsolatos (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

11. Gyakran keletkezik maradék/pazarlás az adagolás vagy az ételek íze miatt?

145 válasz

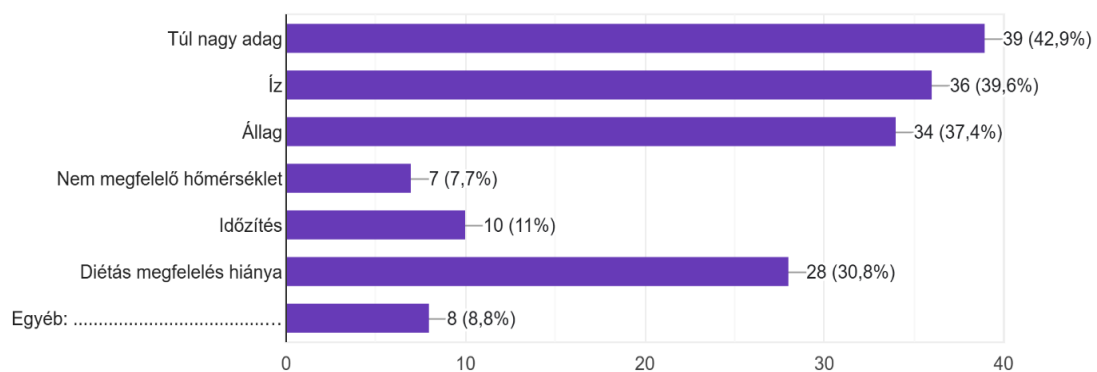

29. ábra: Kérdőív tizenkettedik kérdése a pazarlás okára kérdezett rá (n=91)

(Forrás: saját kutatás)

12. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor mi volt a legfőbb oka a maradék/pazarlás keletkezésének?

91 válasz

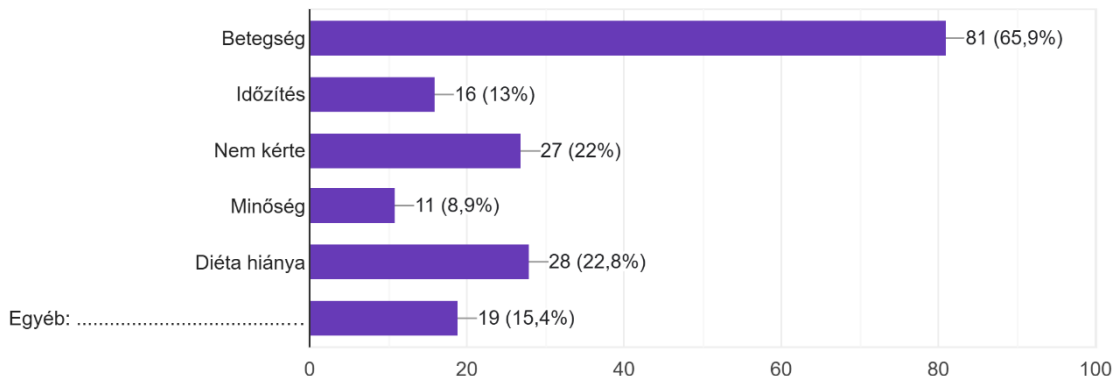
A tizenharmadik kérdés (30. ábra) a közétkeztetés lemondásának indokára kérdezett rá. A válaszok alapján a lemondások legfőbb oka a betegség (65,9%), ami objektív és átmeneti tényező, így nem a szolgáltatás minőségével függ össze. A diétás igények hiánya (22,8%) és a „nem kérte” válasz (22%) viszont már szolgáltatásfejlesztési szempontból releváns visszajelzések. Ezek arra utalnak, hogy egyes szülők nem találnak megfelelő alternatívát a speciális étrendet igénylő gyermekeik számára, illetve, hogy nem érzik szükségét a szolgáltatásnak, ami saját elhatározás szülői részről. Az időzítés (13%) valószínűleg a tálalás vagy az étkezési rend ütemezésével kapcsolatos. A minőséggel kapcsolatos lemondások aránya alacsony (8,9%), ami azt jelzi, hogy a közétkeztetés minőségével alapvetően elégedettek a felhasználók. Az „egyéb” kategória (15,4%) az egyéni okokat jelölte, mint például az átmeneti otthoni étkezés, az iskolaváltás, vagy az anyagi megfontolások.

30. ábra: Kérdőív tizenharmadik kérdése, ami a gyermekétkeztetés lemondásának indokára kérdezett rá (n=123)

(Forrás: saját kutatás)

13. Amennyiben lemondta gyermeke közétkeztetési igényét, abban az esetben mi indokolta a döntését?

123 válasz

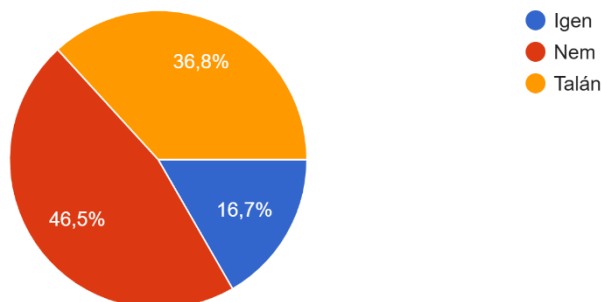
A tizennegyedik kérdés (31. ábra) a szülői igényekre adott tényleges szolgáltatási reakcióra kérdezett rá. A válaszadók közel fele (46,5%) nem érzékeli a szolgáltatási szint változását, ami arra enged következtetni, hogy az önkormányzat közétkeztetési rendszere viszonylag statikus, és kevésbé reagál a felhasználói igényekre. A „talán” választ adók aránya is magas (36,8%), ami a bizonytalanságot tükrözi. A szülők nem tudják egyértelműen megítélni, hogy történt-e változás. Ez valószínűleg az információáramlás és az átláthatatlan visszacsatolási rendszer hibája. A válaszadók 16,7%-a érzékel csak pozitív változást, ami azt mutatja, hogy a fejlesztések nem jutnak el hatékonyan a felhasználók tudatáig, vagy csak szűk körben valósulnak meg.

31. ábra: Kérdőív tizennegyedik kérdése, a szülői igények visszajelzésére kérdezett rá (n=144)

(Forrás: saját kutatás)

14. Érzékel-e szolgáltatási szint változást (adagok, menüvariáció, tálalás, időkeretek) a szülői igények alapján?

144 válasz

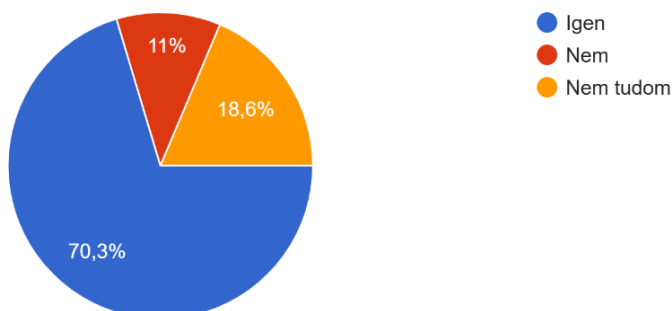
A tizenötödik kérdés (32. ábra) az árak módosítására kérdezett rá a minőség javítása érdekében. A válaszadók döntő többsége (70,3%) támogatná az árak módosítását a minőség javítása érdekében. Tehát az igénybe vevők felismerik az összefüggést az ételminőség és a költségek között, és hajlandók lennének magasabb árat fizetni a jobb minőségű alapanyagokért és szolgáltatásért. A „nem” választ adók aránya (11%) alacsony, ami arra utal, hogy csak egy szűk csoport ellenzi az áremelést, valószínűleg anyagi okokból vagy a jelenlegi színvonal elfogadhatósága miatt. A „nem tudom” kategória (18,6%) jelentheti, hogy van egy bizonytalan réteg, amely nem látja át vagy nem érti a finanszírozási és minőségi viszonyokat.

32. ábra: Kérdőív tizenötödik kérdése, az árváltozással kapcsolatos a minőség érdekében (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

15. Szükségesnek tartaná-e az árak módosítását a minőség/javulás érdekében?

145 válasz

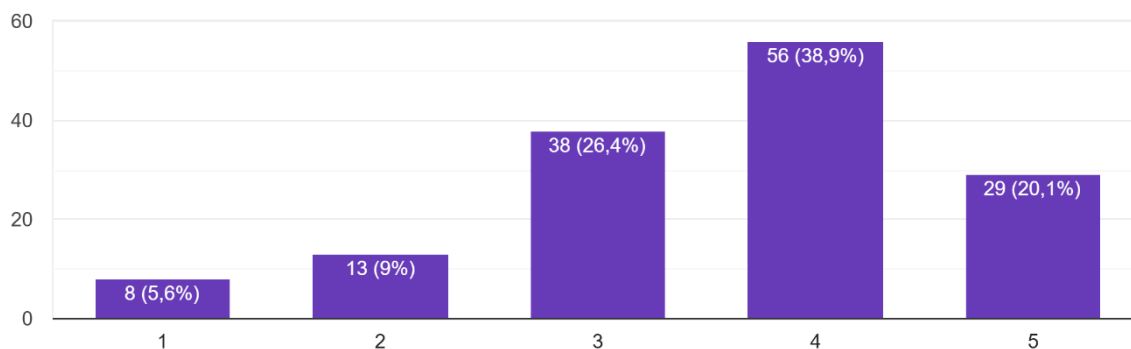
A kérdőív tizenhatodik kérdése (33. ábra) a közétkeztetési szolgáltatás ajánlásának mértékére kérdezett rá. A válaszadók közel 59%-a (4-es és 5-ös értékelés együtt) kifejezetten pozitívan vélekedik az intézményi közétkeztetésről és ajánlaná más szülőknek is a szolgáltatást. Ez az eredmény azt mutatja, hogy a bizalom és elégedettség általánosan erős, ami a közétkeztetés működésének stabilitását jelzi. A 3-as válaszok aránya (26,4%) a semleges álláspontot képviseli. Ők alapvetően nem elégedetlenek, de még fejlesztéseket várnak. A negatív válaszok (1-es és 2-es értékelések együtt) aránya mindössze 14,6%, ami kedvező mutató egy közszolgáltatás esetében. Ezek alapján az önkormányzat intézményi étkeztetésében kevés az elégedetlenség és a szolgáltatás színvonala széles körben elfogadott.

33. ábra: Kérdőív tizenhatodik kérdése, a gyermekétkeztetés ajánlására kérdezett rá (n=144)

(Forrás: saját kutatás)

16. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire ajánlaná az intézményi étkezést más szülőknek?

144 válasz

Az utolsó előtti (tizenhetedik) kérdés (34. ábra) a szolgáltatás finanszírozásának lehetőségére kérdezett rá. A négy legtöbbet választott opció a következők voltak:

- Az önkormányzat növelje a finanszírozást (44,8%-a válaszadóknak ezt választotta);
- Az önkormányzat javítson a hatékonyságon költségemelés nélkül (26,2%-a válaszadóknak ezt választotta);
- Az önkormányzat növelje a szülői térítési díjat (13,1%-a válaszadóknak ezt választotta);
- Nem tudom (12,4%-a válaszadóknak ezt választotta).

A válaszadók közel fele (44,8%) azt a nézetet tükrözi, hogy a közétkeztetés önkormányzati felelősség, és emiatt nem tartja indokoltnak a szülői díjak további növelését. A második legnagyobb arány (26,2%) a hatékonyságjavítást emelte ki költségemelés nélkül, ami egy racionális, gazdálkodási szemléletű megközelítés, amely a működési folyamatokat (beszerzés,

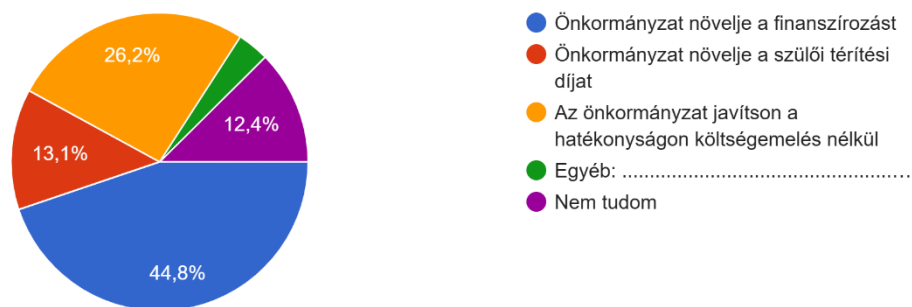
adagolás, logisztika) optimalizálná. A válaszadók e csoportja tehát nem feltétlenül több pénzt, hanem jobb szervezést vár az önkormányzat gazdálkodásától. A szülői térítési díjak emelését csak 13,1% támogatná, ami azt mutatja, hogy a családok csak kis része lenne hajlandó többet fizetni a jobb minőségért. Ez összhangban van a korábbi kérdések eredményeivel, ahol a válaszadók többsége a jelenlegi árakat elfogadhatónak, de nem emelhetőnek tartotta. A bizonytalanok aránya (12,4%) viszonylag magas, ami arra utal, hogy sokan nem ismerik pontosan a közétkeztetés finanszírozási hátterét. Számukra gazdálkodás bemutatása, a tájékoztatás és az átláthatóság fejlesztése szükséges.

34. ábra: Kérdőív tizenhetedik kérdése, a gyermekétkeztetés finanszírozására vonatkozik (n=145)

(Forrás: saját kutatás)

17. Ön szerint a szolgáltatás finanszírozását hogyan lehetne megoldani?

145 válasz

A kérdőívem utolsó kérdése (tizennyolcadik) az igénybe vevőket és szüleiket kérdezte az önkormányzat közétkeztetésének fejlesztésével kapcsolatban. A kérdés úgy szólt, hogy: *Hogyan fejlesztené a gyermekétkeztetést az intézményben?* A beérkezett válaszok közül az alábbi válaszokat tartottam elfogadható javaslatnak a fejlesztéssel kapcsolatban:

- „Felméretném a gyerekek körében, hogy mit szeretnének enni.”
- „A kislányomnak szigorú diétát kell tartania és örülnék neki, ha tájékoztatnák ebéd előtt, hogy megfelelő-e számára a napi menü vagy sem.”
- „Vállalnám a magasabb költségeket is, hogy a gyermekeim jobb minőségű ételt kapjanak.”
- „A speciális étrendű gyerekekre külön főznék.”
- „Diétás menüsort alakítanék ki.”
- „Lehetőséget adnék a választásra A, B, C menüből, így a gyerekek azt választhatnák ki, ami számukra a legjobb.”

- *„Szülői részről bekérném a javaslatokat, hogy mi legyen a gyerekeiknek az ebéd.”*
- *„Korosztály szerint különböző menükkel és adagokkal.”*
- *„A gyerekeknek, akik nem eszik meg vagy nem szeretik az adott napi ételt, azoknak lehessen hazahozni, hogy ne legyen kidobva.”*

Többen javasolták, hogy a gyerekek és a szülők is kapjanak beleszólást az étlap kialakításába, ami a válaszadók nagyobb kommunikációs és partnerségi igényét jelzik az intézmény és a családok között. Ez növelné az elégedettséget és a bizalmat, hiszen az igénybe vevők éreznék, hogy a véleményük számít. Másrészről több javaslat is szólt arról, hogy ne legyen egyféle kötelező menü, ami az igények rugalmasabb, személyre szabottabb kiszolgálására irányul. Ha a gyerekek választhatnának, úgy talán kevesebb maradék keletkezne. Sok szülő említette a diétás étrend hiányát, ami azt jelenti, hogy az egyik legsürgetőbb fejlesztési igény egy dietetikus alkalmazása és a speciális étrendek kezelése. A szülők tehát biztonságosabb, egészségtudatosabb és személyre szabott ellátást szeretnének. A kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy néhány szülő nyitott a minőségi fejlesztésekre, a költségek növelése mellett is, amennyiben azok valóban érezhető eredményt hoznak. A szülők egy másik része már társadalmi felelősségvállalásban is gondolkodik, nemcsak minőségi vagy kényelmi szempontból, hanem a fenntarthatóság és pazarlás elleni tenni akarás szempontjából is.

4.6. A Tiszaroffi Községi Önkormányzat polgármesterének személyes megkeresésének eredményei és kiértékelése

Kutatásom során az önkormányzat gazdálkodásához és a közétkeztetés irányításához legközelebb álló személlyel, a község polgármesterével készítettem interjút. A Polgármester Asszony felkészülten és teljes profizmussal válaszolt minden kérdésemre. Az interjút úgy építettem fel, hogy a dolgozatomban feltett hipotézisek vizsgálatához elegendő információt kapjak. Először is az önkormányzat közétkeztetéssel kapcsolatos költségvetésére kérdeztem rá, amelyre azt a választ kaptam, hogy „A közétkeztetés az önkormányzat éves költségvetésének hozzávetőlegesen 12–15%-át teszi ki, ami jelentős tételnek számít egy ekkora település esetében. Az arány évről évre változik az élelmiszerárak és az energiaárak alakulása szerint, de a tendencia növekvő.” A kérdőíveimből kiderült, de az interjún is elhangzott, hogy a közétkeztetést naponta 240-260 fő veszi igénybe. Ez a létszám a bölcsődés, óvodás és iskolás gyermekekből, valamint a szociális felnőtt étkezőkből és a házhoz szállítást igénylő idősekből tevődik össze. Az interjúból kiderült az is, hogy a szociális felnőtt és az intézményi gyermek

étkeztetés „legnagyobb különbsége a volumenben és a logisztikában van. A felnőtt étkeztetés kiszállítással történik, így a szállítási és csomagolási költségek magasabbak. Egy felnőtt adag előállításához átlagosan 20–25%-kal több kerül, mint egy gyermekadagé. Az intézményi étkeztetés hatékonyabb, mert egyszerre nagy mennyiséget főzünk és helyben tálalunk.” A Polgármester Asszony hangsúlyozta, hogy a gyermekétkeztetés részben állami normatívából finanszírozott, ami enyhíti az önkormányzati terheket és az egyik legfontosabb bevételi forrás, míg a felnőtt étkeztetés szinte teljes mértékben saját forrásból működik. Éppen ezért a költségvetés összeállításánál az önkormányzat számára elsődleges szempont a lakosság ellátásbiztonsága, különös tekintettel a gyermekekre és a rászorulóakra. Az elmondások alapján a pénzügyi tervezés során figyelembe veszik az alapanyagárak változásait, a minimálbér emelés hatásait, a konyhai dolgozók fizetési igényeit, valamint az energiaárak alakulását. A cél minden esetben az, hogy a térítési díjak ne növekedjenek aránytalanul, ezért a kiadások emelkedését az önkormányzat próbálja a saját költségvetéséből ellensúlyozni. Az interjú alapján ugyanakkor megállapítható, hogy a magasabb ráfordítás nem feltétlenül eredményez magasabb elégedettséget. A polgármester Asszony elmondta, hogy „az étkeztetés minősége nem kizárólag a költségeken múlik, hanem az alapanyagok beszerezhetőségén és a személyzet szakmai elhivatottságán is.” Példaként említette a 2023-as évet, amikor az infláció miatt nőtt a kiadás, de a lakossági elégedettség nem javult érzékelhetően. Ez azt mutatja, hogy az anyagi ráfordítások és a minőségérzet között nem áll fenn közvetlen összefüggés. Az interjú során rákérdeztem arra is, hogy az önkormányzat milyen eszközökkel méri a lakosság elégedettségét. Sajnos az írásos, kérdőíves felmérések ritkák. A legtöbb visszajelzés szóban érkezik az intézményvezetőknél vagy a szociális gondozókon keresztül. Ezeket az észrevételeket rögzítik és egyeztetésre kerülnek a konyhavezetővel. Ehhez kapcsolódhat az is, ami a polgármesteri nyilatkozatból kiderül, hogy a speciális étrendet igénylők helyzete jelenleg megoldatlan, mivel dietetikus hiányában nincs hivatalosan biztosított diétás menü. Viszont a konyha egyéni megoldásokkal próbál alkalmazkodni a speciális igényekhez. Az eddigiek tudatában rákérdeztem, hogy polgármesterként hogyan értékeli a közétkeztetés jelenlegi színvonalát Tiszaroffon és a Polgármester Asszony úgy vélekedett, hogy „Összességében kielégítőnek tartom, de látom a fejlesztési lehetőségeket.” Ezen lehetőségek között szerepeltette a konyhai infrastruktúra korszerűsítését, az energiahatékonyság javítását, a dietetikai háttér megteremtését, a beszerzések összehangolását, valamint a helyi termelők bevonását az alapanyagellátásba. Kiemelte, hogy a helyi gazdálkodók támogatása hosszú távon költségsökkentő és fenntartható működést eredményezhet. Rákérdeztem arra is, hogy érkezik-e visszajelzés a minőségjavító intézkedésekről. Az elmondás alapján igen az új beszállítók

újdomsága, illetve a friss alapanyagok változatossága folytán, viszont a gyerekeket a változatos ízlésviláguk miatt nehéz elégedetté tenni. Mégis, mint kiderült a felnőtt közétkeztetésnek magasabb a költségszintje. Ez elsősorban a házhoz szállításnak köszönhető. A magánházakhoz történő kiszállítás üzemanyag és csomagolási költségekkel jár. Emellett a felnőttek adagja nagyobb, így az alapanyagköltség is magasabb, mint a gyermekek esetében. Következő kérdésem a Polgármester Asszonyhoz a két rendszerrel kapcsolatos volt. Mégpedig, hogy milyen mértékben terheli a működésük az önkormányzatot humán erőforrás és adminisztráció szempontjából? Tapasztalata szerint „Nagyon jelentősen. A konyha dolgozói több műszakban dolgoznak, és az adminisztrációs teher is nőtt, mióta online rendszereket kell vezetni az étkezések nyilvántartására. Különösen nehéz a kettős rendszer, a gyermek és a felnőtt ellátás összehangolása.” Emiatt többször is tervezték a két ellátási formát közös rendszerbe integrálni a hatékonyság növelése érdekében, viszont a „jogi és higiéniai előírások miatt nehezen megoldható.” A beszerzéseket próbálja központosítani az önkormányzat, de az ételek kiszállítása és adagolása miatt külön kell kezelniük a két csoportot. Választ kaptam arra kérdésemre is, hogy a szociális kiadásokon belül mekkora részt képvisel a közétkeztetés? „Körülbelül a szociális kiadások 40–45%-át teszi ki, ami elég magas arány. Ez jól mutatja, hogy az étkeztetés mennyire jelentős önkormányzati feladat.” Emiatt több alkalommal is szükség volt forrásátrendezésre, „például közfoglalkoztatási programok és kisebb infrastrukturális fejlesztések forrásaiból kellett átcsoportosítani.” Ez egyértelműen alátámasztja, hogy a közétkeztetés jelentős költségvetési terhet ró az önkormányzatra, és korlátozza a gazdálkodás rugalmasságát. Tehát a közétkeztetés finanszírozása nem áll arányban a többi szociális feladat költségeivel. „Az étkeztetés sokkal több forrást igényel, mint például a szociális segélyezés vagy a házi segítségnyújtás.” Az elmúlt években „növekvő trendet mutatott” a közétkeztetés finanszírozási igénye. A Polgármester Asszony tapasztalata alapján „Az alapanyagárak, az energia és a bérköltségek együttesen minden évben emelték a ráfordításokat. Különösen a Covid időszaka volt nehéz ebből a szempontból.” A Polgármester Asszony úgy véli, hogy a közétkeztetés hatékonyabb gazdálkodását „a beszerzések összehangolásával, az energiahatékonyság javításával és a digitális adminisztráció bevezetésével” lehetne elérni úgy, hogy az hosszú távon a minőség romlása nélkül is elérhető költségmegtakarítást jelentsen. Viszont ehhez befektetés szükséges, ami rövid távon nehezen kivitelezhető.

Összességében elmondható, hogy a kérdéseimre sikerült választ kapnom és a kutatásom abszolút pozitív eredménnyel zárult. Az interjú tanulságai alapján megállapítható, hogy a Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetése stabilan működik, de erősen költségérzékeny

rendszer, amelyben a minőség fenntartása és a pénzügyi egyensúly megőrzése folyamatos kihívást jelent. Az önkormányzat a szociális ellátások közül kiemelt fontosságúnak tekinti az étkeztetést, ugyanakkor a rendelkezésre álló források szűkössége miatt a szolgáltatás fejlesztése további támogatások és beruházások nélkül nem, vagy csak nehezen valósítható meg.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A dolgozatomban az alábbi három hipotézisre kerestem a választ:

H1: A közétkeztetés minősége és a felhasználói elégedettség egyenes arányban növekszik az önkormányzat által ráfordított költségekkel.

H2: Az intézményi gyermekétkeztetés fajlagos költsége alacsonyabb, mint a szociális felnőtt étkeztetésé, viszont így is a közétkeztetés jelentős költségterhet ró az önkormányzatra.

H3: Az önkormányzat költségvetésében a közétkeztetés finanszírozása aránytalanul magas az egyéb szociális kiadásokhoz képest, ami befolyásolja a gazdálkodás egyensúlyát.

5.1. Első hipotézis

Nem teljesült. A kérdőívek és a személyes interjú eredményei alapján kiderült, hogy a költségek emelkedése leginkább az alapanyagárak és az infláció hatásának következtében van, nem pedig a tudatos minőségfejlesztésért. A lakossági elégedettség emellett nem mutatott növekedést, ami alátámasztja, hogy a ráfordítások és a minőség között nem áll fent közvetlen oksági kapcsolat. A polgármester kifejezetten hangsúlyozta, hogy a minőségérzetet leginkább a személyzet szakmai hozzáállása, az alapanyagok elérhetősége, az ételkínálat változatossága, valamint a szolgáltatás szervezettsége befolyásolja.

5.2. Második hipotézis

Teljesült. A Polgármester Asszonnyal folytatott személyes interjú teljes mértékben alátámasztja, hogy bár az intézményi gyermekétkeztetés fajlagos költsége alacsonyabb, mint a szociális felnőtt étkeztetésé, a közétkeztetés így is a település költségvetésének a 12-15%-át, a szociális kiadásoknak pedig közel a felét teszi ki. Ezzel továbbra is jelentős költséghányadot jelentve az önkormányzatnak. A rendelkezésre álló önkormányzati költségvetési adatok alapján a Tiszaroffi Községi Önkormányzat 2024. évi mérlege 737,6 millió forint volt a teljes éves bevétel és kiadás egyaránt. Ebből a közétkeztetés 102,3 millió forintot fedett le. Ez a teljes önkormányzati költségvetés 13,9%-át jelenti, amely egyértelműen igazolja a Polgármester Asszony által is említett „jelentős költséghányadot”. Ez alapján megerősítésre kerül, hogy a közétkeztetés Tiszaroff esetében az egyik legnagyobb, folyamatos költséggel járó önkormányzati feladat.

5.3. Harmadik hipotézis

Teljesült. A Polgármester Asszony elmondása szerint a közétkeztetés finanszírozása nagyságrendileg meghaladja a szociális segélyezés és a házi segítségnyújtás költségeit, és rendszeresen forrásátrendezést igényel más területekről. A tavaly évi önkormányzati költségvetési adatok alapján a szociális kiadásokra felhasznált összeg nagyjából 150 millió forint volt. Ebből a közétkeztetés 102,3 millió forintos részzel bírt. Ez alapján a közétkeztetés aránya a szociális kiadásokból 68-70%, míg a házi segítségnyújtás, a gyermekvédelmi és segélyezési feladatok, illetve az egyéb szociális kiadások együttesen csak 30%-os részen osztoznak. A számadatok alapján a Polgármester Asszony megállapítása, hogy az étkeztetés aránytalanul magas költséget jelent, teljes mértékben igazolt. A közétkeztetés finanszírozása így nemcsak a szociális kiadások arányosságát torzítja, hanem hosszabb távon az önkormányzati gazdálkodás egyensúlyát is befolyásolja.

5.4. Javaslatok

A kapott eredményekből azt a konklúziót lehet levonni, hogy a közétkeztetés az önkormányzat gazdálkodását illetően, az egyik legnagyobb költségvetési tételt képezi. Emiatt a jövőbeni gazdálkodás racionalizálása és a minőségbiztosítás fejlesztése elengedhetetlen. A kihívást az okozza, hogy a tiszaroffi közétkeztetés egyszerre szociális, gazdasági és társadalmi feladat, melyet az önkormányzatnak folyamatosan, és a lehető leghatékonyabban kell kezelnie. A kutatásom alapján megfogalmazott javaslatok célja, hogy a település olyan fenntartható étkezési rendszert alakíthasson ki, amely egyszerre biztosítja az ellátottak elégedettségét, és az önkormányzat gazdálkodási és pénzügyi stabilitását.

Javaslataim a következők:

- 1. Az önkormányzat gazdálkodási hatékonyságának növelése érdekében a beszerzési és a logisztikai folyamatok átgondolása, különösen az alapanyagok és a konyhai eszközök tekintetében.** Elsőként a helyi termelők bevonása a beszállítói körbe lenne a legcélszerűbb, mivel így csökkennének a szállítási költségek, támogatva lenne a helyi gazdaság, illetve sokkal frissebb, egészségesebb, és jobb minőségű alapanyagok kerülnének biztosításra. Továbbá szükséges lenne a beszerzések központosítása és a hosszútávú szerződések megkötése az árkedvezmények és a hatékonyság növelésének elérése céljából. Érdemes még a konyhai energiahatékonyság fejlesztése is, mivel a korszerűbb berendezések csökkenthetnék az üzemeltetési kiadásokat.

- 2. A közétkeztetési rendszer szakmai színvonalának a fejlesztése.** A kérdőívekből jól látható és a Polgármester Asszony is említette az interjú során, hogy az önkormányzatnak nincs dietetikusa. Éppen ezért javasolt egy részmunkaidős dietetikus vagy külsős szakember bevonása a menütervezés és az egészséges táplálkozás biztosítása érdekében. Szükséges lenne még a lakossági visszajelzési rendszer kialakítása is, hogy a bizalom erősödjön a lakosság és az intézmény között, illetve, hogy az önkormányzati döntéshozatal munkáját megkönnyítse. Ezek a fejlesztések hosszú távon hozzájárulnának a minőség javulásához, a panaszok csökkenéséhez, az elégedettség növeléséhez, és így együtt az önkormányzat gazdálkodásának kiegyensúlyozásához.

- 3. A pénzügyi fenntarthatóság biztosításának megteremtése és a forrásdiverzifikáció elősegítése.** A Tiszaroffi Községi Önkormányzat költségvetési terhei évről évre növekednek, köszönhetően az inflációnak, a bérek, és az energiaárak emelkedésének. A pénzügyi stabilitás fenntartása érdekében szükséges lenne a közétkeztetést a többi szociális szolgáltatással integrált módon kezelni, hogy az erőforrások a lehető legoptimálisabban legyenek kihasználva. Emiatt javasolt a finanszírozási struktúra és a külső források bevonásának az átgondolása. Célszerű az állami normatív támogatások teljeskörű kiaknázása, valamint a pályázati lehetőségek keresése a konyhai infrastruktúra fejlesztésére. Továbbá szükséges lenne az önkormányzatnak egy évenkénti pénzügyi önértékelést elkészítenie, amelyben a közétkeztetéssel kapcsolatos gazdálkodásának a kiadásait, és a bevételeit, illetve a lakossági elégedettségi szintet együtt elemzik. Mindez segítené a költséghatékonyság és a minőség összhangjának megteremtését, és könnyítené a jövőbeni döntéshozatalt.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A Tiszaroffi Községi Önkormányzata igazgatásilag a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Kunhegyesi járás területéhez tartozik és az egyik legfontosabb gazdasági tevékenységi köre a község közétkeztetési feladatait ellátni. Erre a célra fenntartott intézménye a Tiszaroffi Bölcsőde és Főzőkonyha, amely önállóan működő költségvetési szervként végzi a tevékenységét. Az intézmény alapfeladatai közé tartozik többek között a gyermekétkeztetés (bölcsődei, köznevelési intézményi és intézményen kívüli formában), a szociális étkeztetés, a felnőtt munkahelyi étkeztetés (szabad kapacitás esetén), valamint a vendégétkeztetés biztosítása. Az önkormányzat gazdálkodásának elemzését tekintve a közétkeztetés az egyik legtöbb költséggel járó és a legnagyobb figyelmet igénylő terület, amely egyszerre jelent szociális kötelezettséget, pénzügyi kihívást és fejlesztési lehetőséget a település számára.

Ezek alapján, az alábbi hipotéziseket vizsgáltam a dolgozatomban:

1. *A közétkeztetés minősége és a felhasználói elégedettség egyenes arányban növekszik az önkormányzat által ráfordított költségekkel.* (Kérdőívvel és személyes interjúval került sor a felmérésére.) A kérdőíves felmérések és az interjú eredményei egyértelműen rámutattak arra, hogy a közétkeztetés költségeinek emelkedése elsősorban az alapanyagárak és az infláció hatásának köszönhető, nem pedig a tudatos minőségfejlesztési intézkedéseknek. A lakossági elégedettség mértéke ezzel párhuzamosan nem mutatott számottevő javulást, ami megerősíti, hogy a ráfordítások növekedése és a szolgáltatás minősége között nincs közvetlen, oksági összefüggés.
2. *Az intézményi gyermekétkeztetés fajlagos költsége alacsonyabb, mint a szociális felnőtt étkeztetésé, viszont így is a közétkeztetés jelentős költségterhet ró az önkormányzatra.* (statisztikai források, adatbázisok vizsgálatával és személyes interjúval került sor a felmérésére.) Megállapításra került, hogy bár az intézményi gyermekétkeztetés fajlagos költsége alacsonyabb, mint a szociális felnőtt étkeztetésé, de még így is a közétkeztetés az egyik legjelentősebb pénzügyi teher az önkormányzat számára, amely számottevően befolyásolja a gazdálkodás egyensúlyát.
3. *Az önkormányzat költségvetésében a közétkeztetés finanszírozása aránytalanul magas az egyéb szociális kiadásokhoz képest, ami befolyásolja a gazdálkodás egyensúlyát.* (statisztikai források, adatbázisok vizsgálatával és személyes interjúval került sor a

felmérésére.) A költségvetési adatok alapján tény, hogy a közétkeztetés finanszírozása nagyságrendileg meghaladja a többi szociális feladat költségeit. Az előző évek során több alkalommal kellett más területről forrásátcsoportosítást végrehajtani, az étkeztetés biztosítása érdekében. Az aránytalanul magas költséghányad miatt nemcsak a szociális kiadások belső aránya torzul, hanem hosszútávon az önkormányzat gazdálkodási egyensúlya is deformálódik.

Javasolt az alábbi változtatások alkalmazása:

1. Az önkormányzati közétkeztetés gazdálkodási folyamatainak racionalizálása.
2. A közétkeztetés szakmai és minőségi színvonalának emelése.
3. A pénzügyi stabilitás erősítése és a finanszírozási források bővítése.

Megítélésem szerint a Tiszaroffi Községi Önkormányzat gazdálkodása a jelenlegi helyzetében elfogadható eredményeket produkál, azonban a fent említett kisebb finomításokat és módosításokat eszközölve fejleszhető lehetne arra a szintre, amelyen költséghatékonyabb működést érhetne el. Tekintettel arra, hogy a közétkeztetés az önkormányzat szociális költségeinek 68-70%-át kiteszi, a finanszírozási struktúra és a külső források bevonása indokolt. Ezen felül az állami támogatások és a pályázati lehetőségek igénylése szintén elősegítené a rendelkezésre álló források növelését, illetve a főzőkonyha berendezéseinek korszerűsítését, ami által csökkennének az energetikai kiadások.

IRODALOMJEGYZÉK

Árvai, Z., Balázs, I., Barta, A. & Zákány, J., 2024. *HELYI ÖNKORMÁNYZATI KÖZIGAZGATÁS*. Debrecen: Debreceni Egyetem Állami- és Jogtudományi Kar.

Balázs, I., 2015. Az államigazgatási hatósági szolgáltatások közigazgatás-szervezési modelljei. *ÚJ MAGYAR KÖZIGAZGATÁS*, pp. 2-13.

Báti, A., 2014. Paradicsomlevestől a fűrjtojásig. A gyermekétkeztetés néprajzi vizsgálata budapesti példa nyomán.. In: *ETHNO-LORE A Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének Évkönyve XXXI.*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, pp. 201-260.

Cools, M. & Liouville, J.-P., 2021. *Monitoring of the European Charter of Local Self-Government in Hungary*. [Online] Available at: <https://rm.coe.int/monitoring-of-the-european-charter-of-local-self-government-in-hungary/1680a129f6>

Csajbókné, C. É. & Tátrai-Németh, K., 2023. A dietetikus és az ételmezésvezető szerepe a közétkeztetésben és képzésük lehetőségei hazánkban. In: *MENZADIMENZIÓK A gyermek-közétkeztetés társadalmi beágyazottsága*. Budapest: HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet, pp. 267-284.

Cseppentő, M., 1971. *Tiszaroff története*. Szolnok: Damjanich János Múzeum.

Előházi, Z., 2009. A helyi önkormányzatok kialakulása a rendszerváltó Magyarországon. *Hadmérnök*, pp. 389-395.

Hill, D. M., 1974. *Democratic Theory and Local Government*. London: Routledge.

Hoffman, I., 2011. Az önként átvállalt (alternatív) feladatok szerepe a magyar önkormányzati rendszerben. *Közjogi Szemle*, pp. 37-44.

Hoffman, I., 2021. Local Self-Government in Hungary. In: *Local Self-Government in Europe*. Maribor, Szlovénia: Institute for Local Self-Government Maribor, pp. 207-244.

Ifj. Süllős, G., 2010. A minőségmenedzsment szerepe a közétkeztetésben – ételminőségbiztonság, HACCP. *Élelmiszervizsgálati Közlemények Élelmiszermínőség - Élelmiszerbiztonság*, pp. 178-189.

Ivancsóné, H. Z. & Kőmíves, C., 2020. A közétkeztetésben részt vevő általános és középiskolás diákok táplálkozási vizsgálata Győr és Mosonmagyaróvár agglomerációjában. *Tér - Gazdaság - Ember Journal of Region, Economy and Society*, pp. 59-75.

Kelemen, K., 2023. The “School Meals Market” in Hungary - Typical Characteristics of Demand and Supply. *Acta Ethnographica Hungarica*, pp. 143-159.

Kiss, A., Popp, J., Oláh, J. & Lakner, Z., 2019. The Reform of School Catering in Hungary: Anatomy of a Health-Education Attempt. *Nutrients*, p. 11(4):716.

KSH, 2025. *Központi Statisztikai Hivatal.* [Online]
Available at: https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=20181

Kujáni, K., Szabadkai, A. & Majoros, Á., 2020. A fenntartható közétkeztetés elemzése nemzetközi jó gyakorlatokon keresztül. *Máltai Tanulmányok*, pp. 391-412.

Lovas, H. & Cseh-Zelina, G., 2024. Hátrányos helyzetű gyermekek a közétkeztetésben - egy kistelepülés példáján keresztül. *Miskolci Jogtudó*, pp. 100-110.

Molnár, S., 2020. *Az óvodai közétkeztetés, - mint az egészségtudatosság formálásának, a táplálkozási magatartásnevelés egyik színterének - megítélése a szülők és az ételmezezők részéről*, Budapest: Semmelweis Egyetem Patológiai Tudományok Doktori Iskola.

Nagy, M., 2017. A helyi-területi önkormányzatok és az Alaptörvény. *Közjogi Szemle*, pp. 16-27.

Nickel, V. R., 2024. Children Don't Like Eating What They're Supposed to Eat... A Study of Public Catering for Children in Hungary from a Historical Perspective. *Acta Ethnographica Hungarica*, pp. 53-77.

OECD, 2008. *Environmental Performance Reviews Hungary*. Hungary: Ministry of Environment and Water, Hungary.

Országgyűlés, 1990. *A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK*. Budapest: Kormány.

Prugberger, T., 1993. A magyar önkormányzati rendszer kialakításának elvi és gyakorlati kérdései (a hatályos jogi szabályozástól elvonatkoztatva).. *Gazdaság & Társadalom*, p. 78-124.

Rámhápné Radics, K. A., 2023. Helyi önkormányzati autonómia: mi változik, mi marad?. *Közigazgatás-Tudomány*, pp. 85-98.

Steiner, E. & Gyergyák, F., 2020. A helyi önkormányzati rendszer 30 éve. In: *A Magyar Önkormányzatok 30 éve Tanulmányok, adatok, tények a helyi önkormányzatok három évtizedéből*. Budapest: Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, pp. 19-55.

Sundin, N. és mtsai., 2024. From plate to waste: Composition of school meal waste and associated carbon footprint and nutrient loss. *Resources, Conservation and Recycling*, p. 107656.

Tiszaroffi Önkormányzati Képviselőtestület, 1990. *Alakuló ülés jegyzőkönyv*. Tiszaroffi(Jász-Nagykun-Szolnok): Tiszaroffi Önkormányzati Képviselőtestület.

Varga-Nagy, V., Greiner, E. & Várkonyi-Nickel, R., 2019. Hagyomány, globalizáció, előírás. A gyermek közétkeztetés társadalomformáló szerepének vizsgálata a XX. században. In: *ETHNO-LORE: A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NÉPRAJZI KUTATÓINTÉZETÉNEK ÉVKÖNYVE*. Budapest: Bölcsészettudományi Kutatóközpont, pp. 123-144.

Varga, N. & Pétervári, M., 2020. *A magyar közigazgatás története*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Magyar Jogtörténeti Tanszék.

TÁBLÁZATOK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

Táblázat jegyzék

1. táblázat: A tiszaroffi közétkeztetés rendeletben meghatározott jelenlegi terítési díjai	25
2. táblázat: Az önkormányzati bevételek alakulás 2021-2024 közötti időszakban	28
3. táblázat: A gyermekétkeztetés támogatásának alakulása 2021-2024 közötti időszakban	29
4. táblázat: A Tiszaroffi Főzőkonyha bevételi és kiadási egyensúlya 2021-2024 közötti időszakban	29
5. táblázat: A Tiszaroffi Községi Önkormányzat kiadásainak alakulása 2021-2024 közötti időszakban	30

Ábra jegyzék

1. ábra: Változatossági mutató	18
2. ábra: A Tiszaroffi közétkeztetést végző intézmény szervezeti ábrája	27
3. ábra: Kérdőív első kérdése az igénybevevő ellátási típusára kérdez rá (n=52)	33
4. ábra: Kérdőív második kérdése az intézményi ellátás típusára vonatkozóan (n=51)	34
5. ábra: Kérdőív harmadik kérdése a szolgáltatás igénybevetelének gyakoriságára kérdezett rá (n=52)	34
6. ábra: Kérdőív negyedik kérdése, ami az ételadagok árának elfogadhatóságát kérdezte (n=52).....	35
7. ábra: Kérdőív ötödik kérdése a minőségre kérdezett rá (n=52).....	35
8. ábra: Kérdőív hatodik kérdése, ami a diétára kérdezett rá (n=52).....	36
9. ábra: Kérdőív hetedik kérdése a diéta biztosításának mértékére kérdezett rá (n=13)	36
10. ábra: Kérdőív nyolcadik kérdése, ami a pazarlásra kérdezett rá (n=52).....	37
11. ábra: Kérdőív kilencedik kérdése a pazarlás okára kérdezett rá (n=35)	38
12. ábra: Kérdőív tizedik kérdése a közétkeztetés lemondására vonatkozik (n=37)	38
13. ábra: Kérdőív tizenegyedik kérdése, az étlap és a beszállítói döntésekkel kapcsolatos visszajelzések hatására kérdezett rá (n=52).....	39
14. ábra: Kérdőív tizenkettedik kérdése, ami a lakossági igények alapján történő változások észlelhetőségére kérdezett rá (n=52).....	40
15. ábra: Kérdőív tizenharmadik kérdése az árváltozás szükségességére kérdezett (n=52).....	41
16. ábra: Kérdőív tizennegyedik kérdése, a közétkeztetés ajánlására vonatkozóan (n=52)	41
17. ábra: Kérdőív tizenötödik kérdése a közétkeztetés finanszírozási lehetőségére kérdezett (n=52)	42

18. ábra: Kérdőív első kérdése a kitöltő személyére kérdezett (n=146)	45
19. ábra: Kérdőív második kérdése, ami az igénylő intézményére kérdezett rá (n=146).....	45
20. ábra: Kérdőív harmadik kérdése, az igénybe vett étkezésekre vonatkozik (n=145)	46
21. ábra: Kérdőív negyedik kérdése, ami az étkezés helyszínére kérdezett rá (n=145)	47
22. ábra: Kérdőív ötödik kérdése az igénybevétel gyakoriságára kérdezett (n=146).....	47
23. ábra: Kérdőív hatodik kérdése, ami a gyermekek napi ételadagjának elfogadhatóságára kérdezett rá (n=145)	48
24. ábra: Kérdőív hetedik kérdése, ami a gyermek közétkeztetés minőségére kérdezett rá (n=145)	49
25. ábra: Kérdőív nyolcadik kérdése, a diétás igényekkel kapcsolatos (n=146)	50
26. ábra: Kérdőív kilencedik kérdése, a diétás igények megfelelőségére kérdezett rá (n=37)	50
27. ábra: Kérdőív tizedik kérdése, a heti menü előnézetére kérdezett rá (n=145).....	51
28. ábra: Kérdőív tizenegyedik kérdése a pazarlással kapcsolatos (n=145).....	52
29. ábra: Kérdőív tizenkettedik kérdése a pazarlás okára kérdezett rá (n=91)	52
30. ábra: Kérdőív tizenharmadik kérdése, ami a gyermekétkeztetés lemondásának indokára kérdezett rá (n=123)	53
31. ábra: Kérdőív tizennegyedik kérdése, a szülői igények visszajelzésére kérdezett rá (n=144)	54
32. ábra: Kérdőív tizenötödik kérdése, az árváltozással kapcsolatos a minőség érdekében (n=145).....	54
33. ábra: Kérdőív tizenhatodik kérdése, a gyermekétkeztetés ajánlására kérdezett rá (n=144)	55
34. ábra: Kérdőív tizenhetedik kérdése, a gyermekétkeztetés finanszírozására vonatkozik (n=145).....	56

MELLÉKLETEK

1. melléklet

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő felnőttek
kérdőíve

A szociális felnőtt közétkeztetés Tiszaroffon

Az igénybevétel módja és gyakorisága

1. Milyen formában veszi igénybe a közétkeztetést? *(csak egyet jelöljön be)*

- Szociális étkeztetés
- Felnőtt munkahelyi étkeztetés
- Vendégétkeztetés

2. Melyik intézményi ellátást veszi igénybe a leggyakrabban? *(Válassza ki az összeset, amely érvényes)*

- Helyben fogyasztás
- Főzőkonyháról való elvitel
- Tálalóhelyről való elvitel
- Házhoz történő kiszállítás

3. Milyen gyakran veszi igénybe a közétkeztetési szolgáltatást? *(csak egyet jelöljön be)*

- Soha
- Alkalmanként
- Heti 1–2 alkalommal
- Heti 3–4 alkalommal
- Minden munkanap/tanítási nap

Megfizethetőség és minőség

4. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire tartja elfogadhatónak a napi ételadagok árát?

(1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

5. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire elégedett a közétkeztetés minőségével kapcsolatban? *(1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)*

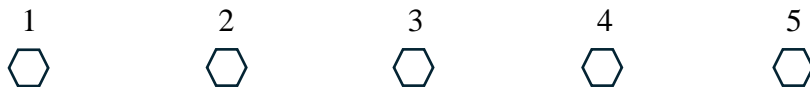
1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Igények és visszajelzések

6. Szüksége van speciális étrend igénylésére? (Válassza ki az összeset, amely érvényes)

- Nem
- Igen – tejfehérje mentes;
- Igen – cukorbeteg;
- Igen – gluténmentes;
- Igen – laktózmentes;
- Igen – egyéb:
- Erre a kérdésre nem szeretnék válaszolni.

7. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor a diétás igények biztosítása egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire következetes és megbízható az ön számára? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

Önkormányzati gazdálkodásra gyakorolt hatások

8. Gyakran keletkezik maradék/pazarlás az adagolás vagy az ételek íze miatt? (csak egyet jelöljön be)

- Igen
- Nem
- Előfordul

9. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor mi volt a legfőbb oka a maradék/pazarlás keletkezésének? (Válassza ki az összeset, amely érvényes)

- Túl nagy adag
- Íz
- Állag
- Nem megfelelő hőmérséklet
- Időzítés
- Diétás megfelelés hiánya
- Egyéb:

10. Amennyiben lemondta a közétkeztetési igényét, abban az esetben mi indokolta a döntését? (Válassza ki az összeset, amely érvényes)

- Betegség
- Időzítés
- Nem kérte

- Minőség
- Diéta hiánya
- Egyéb:

11. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire érzi a visszajelzések étlapra és beszállítói döntésekre gyakorolt hatását? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

12. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire érzi a lakossági igények alapján történő szolgáltatási szint változását (nyitvatartási idők, adagok, menük igények szerinti változása)? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

13. Szükségesnek tartja az árak módosítását a minőség javítása érdekében? (csak egyet jelöljön be)

- Igen
- Nem
- Nem tudom

14. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire ajánlaná másoknak a közétkeztetés igénybevételét? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

15. Ön szerint a szolgáltatás finanszírozását hogyan lehetne megoldani? (csak egyet jelöljön be)

- Önkormányzat növelje a finanszírozást
- Önkormányzat növelje a befizetési díjakat
- Az önkormányzat javítson a hatékonyságon költségemelés nélkül
- Egyéb:
- Nem tudom

16. Hogyan fejlesztené a közétkeztetést Tiszaroffon?

.....

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat közétkeztetési szolgáltatását igénybe vevő gyermekek
kérdőíve

Az intézményi gyermek közétkeztetés Tiszaroffon

Az igénybevétel módja és gyakorisága

1. Ön, mint kitöltő? *(csak egyet jelöljön be)*

- Szülő
- Gyám
- Egyéb gondviselő
- Diák

2. Az igénybe vevő melyik intézményi körbe tartozik? *(csak egyet jelöljön be)*

- Bölcsőde
- Óvoda
- Általános iskola alsó tagozat
- Általános iskola felső tagozat

3. Mely étkezéseket veszi igénybe rendszeresen? *(Válassza ki az összeset, amely érvényes)*

- Reggeli
- Tízórai
- Ebéd
- Uzsonna

4. Hol történik az étkezés jellemzően? *(csak egyet jelöljön be)*

- Intézményi étkező
- Külső tálalóhely
- Otthon

5. Milyen gyakran veszi igénybe a közétkeztetési szolgáltatást? *(csak egyet jelöljön be)*

- Soha
- Alkalmanként
- Heti 1–2 alkalommal
- Heti 3–4 alkalommal
- Minden tanítási nap

Megfizethetőség és minőség

6. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán szülői szempontból mennyire tartja elfogadhatónak a gyermeke napi ételadagjának térítési díját? *(1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)*

1	2	3	4	5
				

7. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire elégedett gyermeke közétkeztetési minőségével kapcsolatban? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
				

Igények és visszajelzések

8. Szüksége van diétás étrendre a gyermekének? (Válassza ki az összeset, amely érvényes)

- Nem
- Igen – tejfehérje-mentes
- Igen – cukorbeteg
- Igen – gluténmentes
- Igen - laktózmentes
- Igen - egyéb:

9. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor a diétás igények biztosítása egy 1 től 5-ig terjedő skálán mennyire következetes és megbízhatóak gyermeke számára? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
				

10. Szeretne-e képekkel illusztrált heti menü előnézetet iskolai platformon? (csak egyet jelöljön be)

- Igen
- Nem

Önkormányzati gazdálkodásra gyakorolt hatások

11. Gyakran keletkezik maradék/pazarlás az adagolás vagy az ételek íze miatt? (csak egyet jelöljön be)

- Igen
- Nem
- Előfordul

12. Ha „Igen” volt az előző kérdésre a válasza, akkor mi volt a legfőbb oka a maradék/pazarlás keletkezésének? (Válassza ki az összeset, amely érvényes)

- Túl nagy adag
- Íz
- Állag

- Nem megfelelő hőmérséklet
- Időzítés
- Diétás megfelelés hiánya
- Egyéb:

13. Amennyiben lemondta gyermeke közétkeztetési igényét, abban az esetben mi indokolta a döntését? (Válassza ki az összeset, amely érvényes)

- Betegség
- Időzítés
- Nem kérte
- Minőség
- Diéta hiánya
- Egyéb:

14. Érzékel-e szolgáltatási szint változást (adagok, menüvariáció, tálalás, időkeretek) a szülői igények alapján? (csak egyet jelöljön be)

- Igen
- Nem
- Talán

15. Szükségesnek tartaná-e az árak módosítását a minőség/javulás érdekében? (csak egyet jelöljön be)

- Igen
- Nem
- Nem tudom

16. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire ajánlaná az intézményi étkezést más szülőknek? (1 - egyáltalán nem, 5 - teljes mértékben)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

17. Ön szerint a szolgáltatás finanszírozását hogyan lehetne megoldani? (csak egyet jelöljön be)

- Önkormányzat növelje a finanszírozást
- Önkormányzat növelje a szülői térítési díjat
- Az önkormányzat javítson a hatékonyságon költségemelés nélkül
- Egyéb:
- Nem tudom

18. Hogyan fejlesztené a gyermekétkeztetést az intézményben?

.....

3. melléklet

A Tiszaroffi Községi Önkormányzat polgármesterével készített interjú kutatási kérdései

1. Mekkora arányt képvisel a közétkeztetés a Tiszaroffi Községi Önkormányzat éves költségvetésében?
2. Hány főt lát el az intézmény főzőkonyhája naponta?
3. Mi a különbség a szociális felnőtt és az intézményi gyermek étkeztetésben, illetve mekkora költségkülönbség tapasztalható a két ellátás között?
4. Milyen fő szempontok alapján határozza meg az önkormányzat a közétkeztetésre szánt éves költségvetést?
5. Az önkormányzat tapasztalatai szerint a magasabb ráfordítás valóban javítja az étkeztetés minőségét és a lakossági elégedettséget?
6. Előfordult-e olyan év, amikor a költségek növekedtek, de az elégedettségi mutatók nem javultak számottevően?
7. Milyen eszközökkel méri vagy követi nyomon az önkormányzat a lakosság elégedettségét a szolgáltatással kapcsolatban?
8. Vannak-e speciális étrendet igénylők, és ha igen akkor számukra hogyan kerül megoldásra az igényeknek való megfelelés?
9. Hogyan értékeli a közétkeztetés jelenlegi színvonalát Tiszaroffon – inkább kielégítőnek, jó szintűnek vagy fejlesztendőnek tartja?
10. Van-e visszajelzés arról, hogy a minőségjavító intézkedések érzékelhetők-e a felhasználók számára?
11. Mi okozza a felnőtt étkeztetés magasabb költségszintjét – például a házhoz szállítás, kisebb adaglétszám, speciális étrendek?
12. A gyermekétkeztetés esetében mennyiben segíti a finanszírozást az állami támogatás vagy pályázati forrás?
13. Tapasztalata szerint a két rendszer működése milyen mértékben terheli az önkormányzatot humánerőforrás és adminisztráció szempontjából?
14. Felmerült-e annak lehetősége, hogy a két ellátási formát közös rendszerbe integrálják a hatékonyság növelése érdekében?
15. A szociális kiadásokon belül mekkora részt képvisel a közétkeztetés?
16. Ön szerint a közétkeztetés finanszírozása arányban áll a többi szociális feladat költségeivel?

17. Az elmúlt években hogyan változott a közétkeztetés finanszírozási igénye az önkormányzat költségvetésében?
18. A költségvetési egyensúly megőrzése érdekében kellett-e más területekről forrást átcsoportosítani a közétkeztetés javára?
19. Lát-e lehetőséget a közétkeztetés hatékonyabb gazdálkodására anélkül, hogy a minőség romlana?
20. A jövőre nézve milyen fejlesztési vagy átalakítási irányokat tart szükségesnek a közétkeztetés területén?

NYILATKOZATOK

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Vankó György Attila
A Hallgató Neptun kódja: ZFPM73
A dolgozat címe: Tiszaroff községi önkormányzat gazdálkodásának elemzése a szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetés vizsgálata alapján
A megjelenés éve: 2025.
A konzulens intézetének neve: MATE Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Cegléd, 2025. 10. 22.

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Vankó György Attila (hallgató Neptun azonosítója: ZFPM73) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gyöngyös, 2025. október 29.

belső konzulens

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Vankó György Attila
Neptun-kódja:	ZFPM73
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☐ BSc/BA ☒ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Diplomadolgozat
A munka címe:	Tiszaroff községi önkormányzat gazdálkodásának elemzése a szociális felnőtt és az intézményi gyermek közétkeztetés vizsgálata alapján

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

- A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)
- B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Források fordítása, ötletelés	ChatGPT 5	Szakirodalmi áttekintés

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve, verziója, elérhetősége	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma
-	-	-	-

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: *Gezli* 2025. *10.* hó *29.* nap

[Handwritten signature]

Hallgató aláírása

[Handwritten signature]

Konzulens/Témavezető aláírása